

Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper, Historia

Mattias Johansson

Fornstora dagar och framtidens risker

Historiemedvetande och historiebruk kopplat till
Sverigedemokraternas principprogram från 2005 och 2011

Glorious past and future risks

History consciousness and history use found in the policy programs for
Sverigedemokraterna from 2005 and 2011

Historia
D-uppsats

Datum/Termin: VT 2012
Handledare: Martin Åberg
Examinator: Martin Åberg

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Syfte och frågeställningar	6
1.2	Disposition	6
1.3	Teori	7
1.3.1	Historiemedvetande	7
1.3.2	Historiebruk	10
1.3.3	Kopplingen mellan historiebruk och historiemedvetande	13
1.3.4	Problem kopplade till teorierna	13
1.4	Metod	14
1.4.1	Kvalitativ textanalys	14
1.4.2	Diskursanalys	15
1.4.3	Hermeneutik kontra positivism	16
1.4.4	Begränsning av risker hänförliga till vald metod	16
1.4.5	Genomförande	17
1.5	Tidigare forskning	18
1.6	Avgränsningar och material	19
1.6.1	Avgränsningar	19
1.6.2	Källor	20
1.6.3	Huvudkällornas innehåll och struktur	20
1.7	Begrepp	21
1.7.1	Assimilationism och multikulturalism	21
2	Bakgrund	22
2.1	Sverigedemokraternas historia	22
2.2	Ideologi och politisk plattform	24
2.3	Svensk invandring och integrationspolitik ur ett historiskt perspektiv	24
2.4	Några forskares syn på dagens integrationspolitik	25
3	Analys	26
3.1	Sverigedemokraterna, demokratin och självbestämmande	26
3.2	Sverigedemokraterna och människan	27
3.3	Sverigedemokraterna och socialkonservatismen	29
3.3.1	Användandet av historia för ökad trovärdighet	30
3.4	Sverigedemokraterna, nationalismen och nationen	30
3.5	Sverigedemokraterna och kulturen	32
3.5.1	Den retoriska utmaningen i begreppet svenskhet	33
3.6	Sverigedemokraterna, multikulturalismen och invandring	34
3.7	Sverigedemokraterna och religionen	36
3.8	Sverigedemokraterna och omsorgen om djur och natur	37
3.9	Sverigedemokraterna och folkhemmet	38
3.10	Sverigedemokraterna och statsskicket	39
3.11	Sverigedemokraterna, familjen och hembygden	39
4	Slutsatser och diskussion	40
4.1	En politisk berättelse präglad av historiemedvetande	41
4.2	En politisk berättelse präglad av historiebruk	41
4.3	En politisk berättelse präglad av nostalgi	42
4.4	Vidare forskning	42
4.5	Slutord	43
5	Sammanfattning	43

Abstract

The subject for this thesis is to analyze the Swedish political the Sweden Democrats (Sverigedemokraterna) through the use of history theories. The purpose is to examine the following two questions:

1. what types of history consciousness is present in the source material
2. the use of history (historiebruk) shown in the source material

The source material has consisted two official party publications, *Sverigedemokraternas principprogram* from 2005 and 2011.

The main theoretical frameworks for the analysis has consisted of the typology for use of history as presented by professor Klas-Göran Karlsson together with selected theories connected to history consciousness, not the least the model presented by Bernard Eric Jensen. The result of the analysis shows frequent examples where the use of history and history consciousness is present in the rhetoric used in the source material. By tracing the use back to the theories selected Sverigedemokraterna's deployment of use of history and history consciousness is interpreted and discussed.

Nyckelord: Sverigedemokraterna, historiemedvetande, historiebruk, Sverigedemokraternas principprogram

1 Inledning

Sverigedemokraternas valframgångar under 2000-talet, krönt av att partiet blev invalt i Sveriges riksdag 2010, har adderat ett nytt inslag i svensk politik på riksplanet. Detta nya inslag gestaltar sig i ett parti som mycket kritiskt till det mångkulturella samhället och i mångt söker sina politiska lösningar i en kraftig minskning av invandringen.

Partiet kontroversiella politik har gjort att det har kommit att debatteras och analyseras i stor omfattning i såväl media som akademien. Det har under senare år producerats ett antal akademiska artiklar och även avhandlingar om partiet, nämnas kan exempelvis Jenny Kiiskinens och Sigrid Saveljeffs avhandling *Att dansa i otakt med väljarna:*

*Socialdemokraternas och Moderaternas strategiska bemötande av Sverigedemokraterna från 2010.*¹

Om man vidare till exempel söker på sökordet Sverigedemokraterna i den nätbaserade databasen uppsats.se, som rymmer akademiska uppsatser från en stor del av Sveriges universitet och högskolor får man 92 träffar.² I dessa avhandlas Sverigedemokraterna inom ramen för ett flertal ämnesområden och utifrån en rad skiftande infallsvinklar. Här kan nämnas diskursanalys av Sverigedemokraternas begreppsanvändning, retorisk studie av partiets valmaterial och analys av stil, politisk berättelse och normalisering inom ramen för Sverigedemokraternas partiprogram för att ta upp några exempel.

Även författare och journalister har i stor omfattning publicerat artiklar och böcker om partiet, nämnas kan *Sverigedemokraterna: Den nationella rörelsen* skriven av den, för Millennium-triologin, numera världsberömde journalisten och författaren Stieg Larsson tillsammans med Mikael Ekman.³

Med denna kortfattade redogörelse vill jag dels beskriva varför även jag är intresserad av detta ämne samt motivera varför partiet utgör ett relevant ämne att undersöka.

Partiets strategi för att nå ut med sina huvudfrågor bygger i sin essens på en dikatomi mellan den svenska kulturen och den utländska, i huvudsak en utomeuropeisk kultur med muslimska inslag, som utgör ett hot mot den svenska välfärden.

¹ Jenny Kiiskinens & Sigrid Saveljeffs, *Att dansa i otakt med väljarna: Socialdemokraternas och Moderaternas strategiska bemötande av Sverigedemokraterna*, Avhandling Linköpings universitet, Linköping, 2010

² Uppsats.se, databas för svenska universitetsuppsatser

³ Stieg Larsson & Mikael Ekman, *Sverigedemokraterna: Den nationella rörelsen*, Ordfront, Stockholm, 2001

För att kunna bygga detta resonemang krävs en att man presenterar en innebörd av svensk kultur och i förlängningen vilka värderingar denna representerar. Hypotesen blir att i detta sammanhang blir historia, såväl svensk som internationell, ett viktigt verktyg. För ett politiskt parti vars åsikter är starkt rotade i socialkonservatism och nationalism, inte minst manifesterat i det politiska principprogram som antogs efter häftigt debatt på partiets Landsdagar i Göteborg i november 2011, så blir dess historieuppfattning viktig såväl för partiets åsiktsplattform som för dess kommunikation av densamma.

Söker man det som idag officiellt anses utgöra en svensk identitet står det delvis att finna i den integrationspolitiska proposition som lades fram i slutet av 1990-talet. I denna konstateras att som en funktion av att Sverige blivit ett mångkulturellt land saknas numera en gemensam historia som kan förena medborgarna. En konsekvens av detta blir, enligt propositionen, att den nationella identiteten istället måste bygga på en gemensam värdegrund.⁴ Det läge som propositionen beskriver, avsaknaden av en gemensam historia, är långt ifrån oproblematisk att hantera. Historikern Kenneth Nordgren menar att det är en utmaning att hantera den uppkomna spänningen mellan kontinuitet och förändring, något som inte minst Sverigedemokraternas framgångar under senare år påvisar.⁵

Det är med denna bakgrund jag, utifrån historieämnets horisont, söker min infallsvinkel till uppsatsen. Tanken är att från en historieteoretisk grund analysera hur partiet använder sig av historia i kommunikationen av partiets åsikter och ståndpunkter.

För ändamålet har jag valt att använda mig av teorier som lanserats inom forskningsfälten för historiemedvetande och historiebruk.

Valet är gjort med hänsyn till att dessa strömningar inom historievetenskapen inte ser på historia endast som kunskaper om det förflutna utan även som ett uttryck för samtidens självförståelse vilket möjliggör en intressantare problematisering av ämnet. Genom Sverigedemokraterna får vi ett motsatsförhållande mellan riksdagens proposition och den nationalistiska hållning som Sverigedemokraterna representerar samtidigt som propositionen genom sina formuleringar bekräftar bilden av att det funnits en gemensam historia i Sverige tidigare.

⁴ Kenneth Nordgren, "Vems är historien?" i *Tvärsnitt* nr 4, 2006

⁵ Ibid

Om historia är ett uttryck för samtidens självförståelse där vetenskap, politik och skola har skapat sina berättelser om Sverige, vilka bidragit till vårt historiemedvetande, blir en ansats att undersöka genom vilka historiemedvetanden Sverigedemokraterna betraktar sin samtid.

1.1 Syfte och frågeställningar

Givet det som beskrivs i inledningen kommer syftet med denna uppsats vara att undersöka vilka uttryck för historiemedvetande och historiebruk som kan identifieras i Sverigedemokraternas officiella publikationer, i uppsatsen representerat av partiets principprogram från 2005 och 2011.^{6 7} Syftet är valt för att försöka ge en bild av hur historia är ständigt närvarande och präglar vårt samhälle, samt specifikt för att titta på hur den vävs in som ett bärande fundament i formandet av ett åsiktsprogram hos ett politiskt parti.

Utifrån uppställt syfte bygger kommer uppsatsen att byggas på följande frågeställningar:

1. Vilka uttryck för historiemedvetande kan urskiljas i *Sverigedemokraternas principprogram 2005 och 2011*?
2. Vilka typer av historiebruk kan identifieras *Sverigedemokraternas principprogram 2005 och 2011*?

1.2 Disposition

Efter att ovan i kapitel 1 ha givit en inledning till ämnet samt därifrån presenterat syfte och frågeställningar kommer resterande delar av kapitel 1 beröra teori, metod, tidigare forskning, avgränsningar, källor, och begrepp. Speciell tyngd och utrymme ges åt teoridelen då denna är så central för den vidare analysen. De teorier och metoder som redovisas för är *historiemedvetande* och *historiebruk* samt *kvalitativ textanalys* och metodvarianter med koppling till denna grupp av metoder. De begrepp som redogörs kort är *assimilationism* och *multikulturalism* då dessa begrepp är väsentliga att förstå för den vidare läsningen.

I kapitel 2, innan uppsatsen övergår i analys och resultatpresentation ges, för läsarens ökade förståelse, en kortare bakgrund till Sverigedemokraterna där tyngdpunkten ligger på partiets historia och ideologiska plattform. Vidare ges här även en kortare redogörelse för svensk integrationspolitik ur ett historiskt perspektiv.

⁶ Sverigedemokraternas principprogram från 2005

⁷ Sverigedemokraternas principprogram från 2011

Kapitel 3 utgör uppsatsens analysdel och det är här materialet analyseras utifrån uppställda frågeställningar och med hjälp av beskrivna teorier och metoder. Resultat och slutsatser utifrån analysens resultat diskuteras i kapitel 4. Kapitel 5 avslutar uppsatsen med en kortare sammanfattning.

1.3 Teori

Teoridiskussionen redogör för undersökningens teoretiska fundament och forskningen bakom. Som ges av inledningen och syftet så kommer uppsatsens teoretiska ramverk baseras på de båda begreppen historiemedvetande och historiebruk, varvid dessa kommer redogöras för utförligt nedan. Teorierna har visat sig användbara inom en rad fält inom historieämnet exempelvis inom historiografin, vid analys av historiedidaktik eller för analys av enskilda fenomen och strömningar i vår samtid. Teorierna kan appliceras på en rad olika källmaterial, exempelvis skriftliga källor, skönlitteratur, intervjuer eller film. I fallet med denna uppsats tillämpas teorierna på ett skriftligt material som kan kopplas till politiska strömningar i vår samtid.

1.3.1 Historiemedvetande

1.3.1.1 Begreppsbeskrivning och ursprung

Den tyske historiedidaktikern Karl-Ernst Jeismann lanserade begreppet historiemedvetande 1979, med ambitionen att med detta illustrera rådande samband mellan tolkningen av det förflutna, förståelsen av samtiden och perspektiven på framtiden.⁸ Det som huvudsakligen skiljer historiemedvetande gentemot den gängse tolkningen av historia, är att då det senare huvudsakligen förknippas med tidsdimensionen dåtid så kombinerar historiemedvetande de tre tidsdimensionerna då, nu och sedan.

Historikerna Klas-Göran Karlsson och Ulf Zander beskriver, i *Historien är nu: en introduktion till historiedidaktiken*, historiemedvetande som ”den mentala process genom vilken den samtida människan orienterar sig i tid, i ljuset av historiska erfarenheter och kunskaper, och i förväntning om en specifik framtida utveckling.”⁹

Vidare menar de att varje människa har ett historiemedvetande, denna vänder sig han eller hon sig till genom att reflektera över och integrera historien i den egna identitetsbildningen,

⁸ Klas-Göran Karlsson & Ulf Zander (red.), *Historien är nu. En introduktion till historiedidaktiken*, Lund, 2009, s. 48

⁹ Ibid, s. 49

det egna vetandet och de egna handlingarna. Framtidsförväntningar präglas av såväl tolkningen av det förflutna som förståelsen för samtiden.

1.3.1.2 Berättelsen och historiemedvetandet

Martin Alm, forskare och lärare vid historiska institutionen vid Lunds universitet, kopplar berättelsen som en viktig del av vårt historiemedvetande. Alm menar att vi definierar vilka vi är genom att betrakta vårt liv som en berättelse för att kunna se sammanhang och en helhet. Berättelsen används för att skapa en kontext och för att förstå vår omgivning, att vi är där vi är idag som en funktion av tidigare händelser. Likväl som historiemedvetandet utgörs av sambandet dåtid, nutid och framtid menar Alm att samma mönster återfinns i berättelsens början, mitt och slut.¹⁰

Peter Aronsson, historieprofessor vid Linköpings universitet, ser också kopplingen mellan historiemedvetande och berättelsen när han förklarar att kunskap och berättelser om det som varit ger föreställningar av vad som komma skall.¹¹

Även historiefilosofen Jörn Rüsen har varit inne på området, då han menar att historiemedvetande är nära sammankopplat till narrativ kompetens, Narrativ kompetens beskriver Rüsen som; förmågan att artikulera de historier som behövs för att ge ens liv en meningsfull temporal riktning i tidens förändringar.¹²

1.3.1.3 Identitet och historiemedvetande

Historikern Kenneth Nordgren skriver i sin avhandling *Vems är historien? Historia som medvetande, kultur och handling i det mångkulturella Sverige*, i vilken historiemedvetande utgör en bärande teori, att historiemedvetandet påverkar vår verklighetsuppfattning och vår identitet. Denna existentiella dimension gör den historiska berättelsen till ett centralt verktyg för att förmedla, påverka och legitimera värderingar och handlingar.¹³

Även Martin Alm är inne på linjen att historiemedvetande är nära sammankopplat till identitet. Han menar att identitet får vi när vi förstår vår dåtid och kan knyta den till nuet och därmed fundera över framtiden.¹⁴ Som presenteras i nästföljande kapitel så är identitet och identitetsbildning inkorporerat i de modeller som kommer att användas i analysen.

¹⁰ Martin Alm, "Historiens ström och berättelsens fära" i Klas-Göran Karlsson & Ulf Zander (red.), *Historien är nu. En introduktion till historiedidaktiken*, Lund, 2009, s. 240

¹¹ Peter Aronsson, *Historiebruk – att använda det förflutna*, Studentlitteratur, Lund, 2004, s. 17

¹² Klas-Göran Karlsson, "Historiedidaktik: begrepp, teori och analys" i Klas-Göran Karlsson & Ulf Zander (red.), *Historien är nu. En introduktion till historiedidaktiken*, Lund, 2009, s. 48; 53

¹³ Kenneth Nordgren, *Vems är historien? Historia som medvetande, kultur och handling i det mångkulturella Sverige*, Umeå, 2006, s. 36

¹⁴ Martin Alm, s. 258

1.3.1.4 Modeller för analys av historiemedvetande

Om ovanstående stycken ger beskrivningen av begreppet historiemedvetande kommer jag nedan redogöra för hur man kan operationalisera begreppet kopplat till praktiska frågeställningar, vars ambition det är att göra i föreliggande uppsats. Om Jeismann var den som först tog fram den teoretiska begreppsförklaringen så har den danske historikern Bernard Eric Jensen tagit fram en modell användbar vid analys då den ger ett verktyg till hur historiemedvetande kan tolkas och mätas. Jensens modell bygger på fyra processer som är kopplade till människans behov att orientera sig i tid. Hans processer rör:

1. **Identitetsbildning**, då han menar att identitetsfrågor ofta går att koppla till föreställningar om kontinuitet, likhet och sammanhang över tid.
2. **Möten med andra kulturer**, då detta frambringar funderingar kring likheter och olikheter, verkligt betingade, upplevda eller skapade så går dessa frågeställningar inte sällan att koppla till historien.
3. **Socio-kulturell läroprocess**, vilken berör existentiella frågor kring hur livet kan levas.
4. **Människors rättfärdigande av sina intressen**, principer och värderingar med hänvisande till tempusöverskridande medvetandesammanhang.¹⁵

Med utgångspunkt i Jensens modell har historikern Niklas Ammert utvecklat en snarlik modell med tre kategorier, där de tre tidsformerna är centrala. Den första bygger på historiemedvetande som identitetsbildning och förståelse för den egna personen, kulturen samt för mötet och förståelsen för andra kulturer. Den andra relaterar historiemedvetandet till interaktionen mellan människor där det utgör en tolkningsram för hur människor agerar och för vilka principer och värden som ligger bakom nämnda agerande. I den tredje utgör historiemedvetande basen för förståelse av kontinuitet, förlopp och händelser, samt hur förändring sker.¹⁶

¹⁵ Karlsson & Zander (red.), s. 52f

¹⁶ Niklas Ammert, ”Finns då (och) nu (och) sedan? Uttryck för historiemedvetande i grundskolans historieböcker” i Klas-Göran Karlsson & Ulf Zander (red.), *Historien är nu. En introduktion till historiedidaktiken*, Lund, 2009, 303ff

Baserat på ovanstående redogörelse för begreppet historiemedvetande samt för ett par exempel på teoretiska modeller inom området framgår att historiemedvetenhet innefattar: då, nu och framtiden. Historiemedvetande handlar om socialisation, det vill säga om att förstå sitt samhälle samt vilka förändringsmöjligheter som finns. Historiemedvetande är centralt kopplat till vilja att försöka förstå sin plats i historien, vilket därmed förenar det som har hänt med vår tolkning av detsamma. Valet av teori motiveras med att flertalet av de ovan nämnda faktorerna vilka torde vara centrala för i stort sett varje politiskt parti och för ett parti som Sverigedemokraterna i synnerhet.

1.3.2 Historiebruk

Alla bruk av historia kan i vid mening sägas handla om människors sökande efter mening och sammanhang i tillvaron. [...] historia brukas av olika brukargrupper med olika behov och intressen, och med olika funktioner som resultat.¹⁷

Ovanstående citat från Klas-Göran Karlsson och Ulf Zander tycker jag fungerar bra som en introduktion till begreppet historiebruk.

Lundaprofessorn Klas-Göran Karlsson har forskat på hur olika samhällsgrupper brukat historia och hur deras historiska berättelser har bidragit till att förändra historiska föreställningar i Östeuropa och Ryssland. Karlsson har i ett flertal undersökningar utvecklat en typologi över olika bruk, behov och funktioner av historia.¹⁸ I sin avhandling *Historia som vapen: historiebruk och Sovjetunionens upplösning 1985-1995* presenterar han en teori kopplat till begreppet. Teorin bygger på en typologi bestående av fem olika typer av historiebruk.¹⁹ Över tid har Karlsson utvecklat den ursprungliga teorin till att innehålla ytterligare två former av historiebruk. Karlssons typologi är ett analytiskt verktyg avsett att kunna användas exempelvis för analys av skillnader och likheter i historiebruk mellan olika samhällen och olika perioder. Teorin ger dessutom historikern ett verktyg för reflektion över historiens roll i samhället, något som passar väl in då den analys som skall genomföras i föreliggande uppsats.

De sju historiebruken Karlsson presenterar i sin teori är följande:

¹⁷ Karlsson & Zander (red.), s. 59

¹⁸ Ibid, s. 59

¹⁹ Klas-Göran Karlsson, *Historia som vapen: historiebruk och Sovjetunionens upplösning 1985-1995*, Stockholm, 1999, s. 57

1. *Det vetenskapliga bruket*, vars avsikt är att förse samhället med relevanta historiska fakta, vilka möjliggör kritiska och realistiska historiska frågeställningar. Det vetenskapliga bruket öppnar även upp för alternativa historiska förklaringar.
2. *Det existentiella bruket*, som kännetecknas av att det aktiveras av ett behov av att minnas eller glömma. *Det existentiella bruket* tjänar som stabiliserande och orienterande faktor i ett samhälle under press eller stätt i snabbförändring. Detta historiebruk är generellt av att det är av privat karaktär, varvid det inte lämnar så tydligt avtryck i form av källmaterial. Det källmaterial som finns att tillgå är exempelvis i form av dagböcker, brevkorrespondens eller fotoalbum.
3. *Det moraliska historiebruket*, är ett bruk kopplat till maktutövning och indignation över hur denna utövas. Det bygger på en syn där den moderna staten medvetet undanhåller sina medborgare den historia som den anser kan skada den politiska maktens legitimitet. I det moraliska historiebruket åsidosätter staten medborgarnas behov av historia, identitet och rötter.
4. *Det ideologiska historiebruket*, bygger i Karlssons tappning på att man bygger ett relevant meningssammanhang med hjälp av historia. Historia brukas ideologiskt för att övertyga och för att mobilisera stora människogrupper för en utvald inte sällan ”upphöjd” ideologisk uppgift. I bruket legitimeras en utvald maktposition genom tillrättaläggande och rationaliserande av historien. Inte sällan banaliseras, undanhålls sådana delar av historien som kan vara komprometterande för den rådande maktstrukturen.
5. *Icke-bruk*, skall ses som en medveten ignorans eller förträngning av historien hos politiska och intellektuella grupperingar i samhället. Tanken är att dagens samhälle inte skall legitimeras av historien eller av ett kulturarv utan av samtiden eller referenser till en lysande framtid. *Icke-bruket* skall inte tolkas som en tillfällig eller permanent amnesi utan en medveten strategi.
6. *Det politiskt-pedagogiska bruket*, kan beskrivas som ett symboliskt och jämförande historiebruk där relationen mellan då och nu förenklas och gör oproblematiskt. Ett huvudmål med det politiska historiebruket är att skapa debatt genom att ställa politiska frågor från samtiden i jämförelse med liknande företeelser från det förflutna. Där historikern i sina jämförelser är ute efter att urskilja såväl likheter som skillnader syftar det politiska bruket till att främst framhäva likheter då betoning på skillnader verkar underminerande på detta historiebruk.

7. *Det kommersiella bruket*, är kopplat till att historia under senare år tillmätts ett värde då det finns ett ökat intresse för historia i samhället. Detta tar sig bland annat uttryck i en ökad efterfrågan för historisk film och litteratur. Vidare kan nämnas att man även inom reklamens värld tar hjälp från historien.²⁰

Utifrån den ovan givna kategoriseringen kan man expandera modellen genom att koppla vilka specifika behov, typiska brukare samt vilken funktion de sju olika historiebruken uppfyller eller riktar sig emot. En uppställning kring detta ges i Tabell 1.

Bruk	Behov	Brukare	Funktion
Vetenskapligt	Upptäcka, Rekonstruera	Historiker, Historielärare	Verifikation, Tolkning
Existentiellt	Minnas, glömma	Alla människor	Orientering, förankring
Moraliskt	Återupptäcka	Intellektuella och välutbildade	Rehabilitering, restaurering, försoning
Ideologiskt	Uppfinna, konstruera	Ideologiskt Intellektuella, Politiska eliter	Legitimering, Rationalisering
Icke-bruk	Glömma	Intellektuella, Politiska eliter	Legitimering, Rationalisering
Politiskt-pedagogiskt	Illustrera, offentliggöra, debattera	Intellektuella, Politiska eliter	Politisering, instrumentalisering
Kommersiellt	Göra ekonomiska vinster	Verksamma inom reklam och ekonomi	Kommersialisering

Tabell 1. Tabellen redogör utökat för Karlsson sju historiebruk, vilka primärbehov de syftar till att stimulera, huvudsakliga brukare samt avgörande funktioner bruket ämnar uppfylla.²¹

Likväl som beskrivits ovan kring operationalisering av historiemedvetande så kommer Karlsson kategorisering av historiebruk vara ett fundament vid analysen kopplat till uppsatsens andra frågeställning. Inte minst Karlssons egen beskrivning nedan gör att teorin bör kunna svara upp väl mot uppsatsens syfte.

Alla bruk av historia kan i vid mening sägas handla om människors sökande efter mening och sammanhang i tillvaron. Som en analytisk renodling kan typologin fylla en funktion som ett instrument för historiedidaktisk forskning att visa hur historia brukas av olika brukargrupper med olika behov och intressen, och med olika funktioner som resultat.²²

Det bör dock nämnas att det inte är troligt att vi i uppsatsens källmaterial kommer att finna exempel mer än ett par stycken av de beskrivna historiebruken. Utifrån redogörelsen ovan och den vidare specificering som ges i Tabell 1 är hypotesen att de historiebruk som har högst sannolikhet att dyka upp, i källmaterial av den typ som används i denna uppsats, är *moraliskt, ideologiskt bruk, politiskt-pedagogiskt bruk* och *icke-bruk*.

²⁰ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

²¹ Ibid, s. 59

²² Ibid, s.58

1.3.3 Kopplingen mellan historiebruk och historiemedvetande

Peter Aronsson, professor i historiebruk och kulturarv vid Linköpings universitet, belyser det intima sambandet mellan de två teorierna som gör att de ofta förekommer och diskuteras i förening. Aronsson definierar sambandet med att historiemedvetande är de uppfattningar av sambandet mellan dåtid, nutid och framtid som styr, etableras och reproduceras i historiebruket.²³

Klas-Göran Karlsson vill med sin historiebrukstypologi ge en analysmall som dels är tillämpbar för jämförelse av historiebruket i olika samhällen men som också syftar till att ge den enskilde historiebrukaren ett verktyg för att kunna analysera sitt eget bruk av historia. Det förflutna får härigenom en mening och ett sammanhang genom mentala tolkningar, det vill säga vad som också kan benämnas historiemedvetande.²⁴ Man kan säga att granskningen av historiemedvetandet, enligt Karl-Ernst Jeismanns definition, katalyseras och underlättas genom att använda den av Klas-Göran Karlsson utarbetade typologin kring historiebruk och vise versa.

Vidare kan man betrakta att målet för några av de olika historiebruk som Karlsson skildrar är att påverka historiemedvetandet i en viss riktning. Vid operationaliseringen av teorierna i denna uppsats innebär det ovan nämnda att utifrån det historiebruk som framkommer som tongivande i källmaterialet kan man troligtvis även resonera en hel del kring hur detta avser/kan inverka på läsarens historiemedvetande.

1.3.4 Problem kopplade till teorierna

I likhet med det stora flertalet av teorier finns det problem och utmaningar kopplade till såväl historiemedvetenhet som historiebruk, av vilka några belyses närmare nedan. Kring historiebrukstopologin omnämner Klas-Göran Karlsson själv avgränsningsproblematiken. Karlsson för fram att empirin ibland kan göra det svårt att skilja de historiska bruken från varandra. Vidare kan även flera av de historiska bruken aktualiseras samtidigt och därmed förstärka varandra, vilket ytterligare försvårar analysen. Typologin är dock väl lämpad som analytisk struktureringsprincip.²⁵ Nämnas bör även att Karlssons påpekar att han inte gör anspråk på att ge en fullständig typologi.

²³ Bengt Sandin & Roger Säljö, *Utbildningsvetenskap-ett kunskapsområde under formering*, Falun, 2006, s. 211f.

²⁴ Karlsson & Zander (red.), s. 55

²⁵ Ibid, s.64f

Kritiker till begreppet historiemedvetande anför att det är ett brett och relativt oklart begrepp som forskare på området har relativt lika, men alltjämt personliga definitioner på när det rör specifika förklaringar.

Kenneth Nordgren som använder sig av historiemedvetande i stor omfattning i sin avhandling medger att historiemedvetande kan vara svårt att undersöka. Detta då det kan vara svårt att ange var och hur det uttrycks, varför det förändras och om det går att utveckla.²⁶

För att uppnå så stor tydlighet som möjligt i uppsatsens analysdelar avses förklarande text användas i stor omfattning när begreppet anförs i analysen.

Det bör även nämnas att historiemedvetande inte slagit igenom som begrepp inom akademien överallt utan begrepp och teorier används främst i Tyskland, Danmark och Sverige. Vidare är inte alla positivt inställda till hur man använder begreppet, bland annat har den tyske historikern Joachim Rohlfes fört fram kritik som bygger på att historiemedvetande som begrepp spridits just av den anledningen att det är ett så vagt begrepp.²⁷

1.4 Metod

Kristina Boréus och Göran Bergström skriver att ett centralt inslag i den klassiska retoriken innebär att kunna övertyga i antingen text eller tal, ett inslag som mycket väl stämmer in på huvudsyftet med uppsatsens källor. Detta innebär så att vi i analysen rör oss in på retorikens område, ett område vi valt att studera utifrån historievetenskapliga teorier.²⁸ För att lägga upp uppsatsen på ett sätt lämpat för analys av bland annat politisk retorik kommer nedan redogöras för valet av metodologiskt stöd. Göran Bergström och Kristina Boréus bok *Textens mening och makt* ger en grundläggande genomgång av metoder för samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys, denna tillsammans med Peter Esaiassons *Metodpraktikan, konsten att studera samhälle, individ och marknad* har utgjort de huvudsakliga källorna vid sökandet av metodologiskt stöd för uppsatsens analys.

1.4.1 Kvalitativ textanalys

Då uppsatsens källor utgörs av ett textmaterial som beskriver Sverigedemokraternas politiska ståndpunkter och ideologi i syftet att övertyga läsaren bygger uppsatsen från ett övergripande perspektiv metodmässigt på en kvalitativ textanalys, vilket innebär en verbal tolkning av källuppgifterna kopplat till beskrivet teoretiskt ramverk. Med utgångspunkt i

²⁶ Nordgren, s.41

²⁷ Bernard Erik Jensen, "Historiemedvetande" i Christer Karlegård & Klas- Göran Karlsson (red.), *Historiedidaktik*, Studentlitteratur, Lund, 1997

²⁸ Göran Bergström & Kristina Boréus, *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text – och diskursanalys*, Studentlitteratur, Lund, 2005, s. 89

frågeställningarna och valda teoretiska perspektiv görs en kvalitativ analys av källmaterialet. Att analysen är kvalitativ innebär att man skapar mening ur en större mängd data genom att på ett strukturerat sätt urskilja det som är betydelsefullt för vårt syfte.²⁹

Den kvalitativa metoden står som motsats till den kvantitativa metoden som bygger på att man söker efter kvantifierbara svar i den data man undersöker. Som kvalitativ forskare är man istället i huvudsak intresserad av att betrakta olika fenomen, inte hur frekvent de förekommer, utan istället vilka fenomen som förekommer.³⁰

Vidare kan man uttrycka det som att kvalitativa studier inte har något värde i sig utan måste värderas och motiveras för att kunna resultera i något. Johan Malmqvist uttrycker detta som att man i att kvalitativa studier söker efter karaktärer och egenskaper i sina insamlade data.³¹ Det vill säga analysmetod och bearbetning kommer in och blir av stor vikt, detta då man bearbetar ord, skrivna som talade, både vid undersökningen och vid analysen.³²

Vid föreliggande typ av studier ligger inte sällan även den hermeneutiska metoden till grund, eftersom tolkning och förståelse för det skrivna är det som står i fokus vid kvalitativ textanalys, innebörden av hermeneutiken kommer att redogöras för separat nedan.

1.4.2 Diskursanalys

Man kan dela upp en kvalitativ textanalys i två delar, dels en del som används för att systematisera innehållet i en text syftandes till att göra en analyserande beskrivning av densamma. Den andra delen används i syfte till att stödja en kritisk granskning av textens innehåll på ett djupare plan. I uppsatsens analysdelar används båda metodens användningsområden. Enligt Peter Esaiasson et al innebär den senare delen att textanalysen övergår till att bli diskursanalys.³³ Diskursanalys har många definitioner och perspektiv men Bergström och Boréus presenterar en beskrivning där diskursanalys dels utgör ett teoretiskt sätt att studera samhället på via språkliga uttryck men att det också är en metod att rent praktiskt analysera dessa uttryck och texter på. Bergström och Boréus skriver vidare att vid diskursanalysen ligger fokus på den språkliga nivån, där vi genom att undersöka hur vi organiserar vår sociala värld via tal och text kan få en uppfattning hur detta i sin tur påverkar och ger effekter i vår sociala verklighet. Det som studeras är hur uttryck i språket formar och

²⁹ Andreas Fejes & Robert Thornberg, *Handbok i kvalitativ analys*, Stockholm, 2009, s. 32

³⁰ Jan Hartman, Vetenskapligt tänkande. *Från kunskapsteori till metodteori*, Studentlitteratur, Lund, 1998, s. 239

³¹ Johan Malmqvist, ”Analys utifrån redskapen” i Jörgen Dimenäs (red.), *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*, Liber, Stockholm, 2007, s. 122ff

³² Jarl Backman, *Rapporter och uppsatser*, Lund, 1998

³³ Peter Esaiasson (red.), *Metodpraktikan, konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2007, s. 238

reproducerar vår vardag. Bergström och Boréus beskriver hur språkliga uttryck och begrepp får konsekvenser på den sociala praktiken eftersom språket inte visar hur verkligheten ser ut, utan istället är det språkets roll att skapa verkligheten.³⁴ Beakta här kopplingarna till historiebruk och historiemedvetande som också beskrivs bidra till individens identitet och uppfattning av samhället. Vidare kan diskursanalysen även användas som en metod för att undersöka och analysera frågor om identitet och makt, begrepp som också omnämns i samband med teoridiskussionen ovan.³⁵

1.4.3 Hermeneutik kontra positivism

Vid kvantitativ textanalys ligger hermeneutiken nära till hand då den utgör en tolkningslära till skillnad från positivismens naturvetenskapliga förhållningssätt. Hermeneutiken tar, i motsats till positivismen, fasta på att det inte existerar naturlagsbundna regler när det beträffar mänskliga beteenden eller samhällen.³⁶ Där positivismen strävar efter att uppnå absolut kunskap framtagen genom logik och neutrala observationer, så använder hermeneutiken ett annorlunda angreppssätt då man här är ute efter att tolka meningar i språk, existens och hur vi formas av en bestämd tid och plats.^{37 38} Som en funktion av uppsatsens syfte och frågeställningar kommer därför föreliggande analys att metodmässigt även begagna sig av hermeneutisk textanalys. Detta då alla textanalyser i någon mening är hermeneutiska då de oundvikligen bygger på en tolkning i någon form.³⁹

1.4.4 Begränsning av risker hänförliga till vald metod

Som synes föranleder oss källmaterialet och uppsatsens frågeställningar att vi berör ett flera av de analysmetoder som ryms inom fältet för kvalitativ textanalys.

När man som är fallet med denna uppsats använder sig av metoder inom området kvalitativ textanalys finns det en risk att vår egen förståelsehorisont och värderingar kommer att påverka hur vi tolkar materialet. Det vill säga kommer vår egen politiska övertygelse att påverka forskningen, eller kommer vi att missa en del propagandistiska inslag då vi inte upplever det som propaganda eftersom det rimmar väl med vår egen politiska ideologi? Kan detta leda till att vi tolkar ett bruk av historien som det kanske inte är. Som sagts ovan så menar man

³⁴ Göran Bergström & Kristina Boréus, *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text – och diskursanalys*, Studentlitteratur, Lund, 2005, s. 305

³⁵ *Ibid*, s. 306f

³⁶ Sten Andersson, *Positivism kontra Hermeneutik*, Göteborg, 1979, s. 9ff

³⁷ Anders Florén & Henrik Ågren, *Historiska undersökningar: grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*, Lund, 2006, s. 158

³⁸ Per-Johan Ödman, *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*, Stockholm, 2007, s. 26

³⁹ Lennart Hellspong, *Metoder för brukstextanalys*, Lund, 2001, s. 160

visserligen inom hermeneutiken att det inte finns neutrala fakta och att en enhet råder mellan vetenskap och personlighet⁴⁰, men därmed är det inte sagt att det inte går att försöka minimera dessa risker.

Ett sätt att minska risken för att empirin utsätts för omedvetna subjektiva tolkningar är att öppet redovisa det material som vi tolkar i vår analysdel. Användandet av citat från källorna underlättar även för läsaren att själv bedöma kvalitén och relevans i de tolkningar som görs. Vidare är det av vikt att innan studiens inledande delar tydligt redovisa hur man ämnar gå tillväga i studien. Vad skall undersökas samt varför gör man det. Tar man hänsyn till detta i arbetet bör risken för medvetet eller omedvetet subjektiva inslag kunna minimeras.

Valet av metod tjänar i huvudsak till att underlätta och möjliggöra analyserandet av valda frågeställningar. Då valet av teori tjänar ett likartat syfte, kan det ibland kan vara svårt att identifiera rågången mellan teori och metod och tvärtom. Detta behöver dock inte nödvändigt utgöra något problem så länge man är även här är tydlig i sin redogörelse för hur man ämnar använda sig av teori och metod.

1.4.5 Genomförande

Inledningsvis genomförs en genomläsning av källmaterialet, utifrån vilken det görs ett urval av material speciellt intressant för analysen. Detta material struktureras utifrån ämnesområde, där samtliga skall vara av central betydelse för Sverigedemokraternas politik.

Ämnesuppdelningen kommer även att tjäna som underlag för den för analysen valda rubrikstrukturen. Noteras bör att material från de olika källorna inte kommer att hanteras separat utan under en gemensam rubrikstruktur. Då det inte rör sig om en jämförande studie så ser jag inga nackdelar med detta. Härefter görs sedan en noggrann djupläsning av det selekterade materialet. Baserat på djupläsningen görs sedan ett urval av citat som bedöms centrala för uppsatsen. Text och citat analyseras därefter med hjälp av ovan beskrivna teorier, varefter resultat och tolkningar redovisas.

För att minimera riskerna med vald metod, som beskrivits ovan, har vi i uppsatsens inledande delar redogjort för vad som skall undersökas och motiverat varför. Urvalet ur källorna redovisas tydligt och användandet av citat kommer att vara frekvent. Detta med ambitionen att möjliggöra en tydlig redogörelse kring vilka typer av historiebruk och exempel på historiemedvetande man kan härleda i källmaterialet.

⁴⁰ Lennart Lundquist, *Det vetenskapliga studiet av politik*, Studentlitteratur, Lund, 1993, s.42.

1.5 Tidigare forskning

Som nämnts ovan så har Sverigedemokraterna tilldragit sig en hel del intresse från forskare och inte minst har intresset blivit tilltagande under 2000-talet då partiet blev en reell kandidat för att komma in i riksdagen, något man slutligen gjorde vid valet 2010.

Tittar man på tidigare forskning inom humaniora och statsvetenskap finner man en rad olika infallsvinklar och frågeställningar. Inom ämnesområdet retorik kan nämnas uppsatserna *Folk och land hör nära samman – En analys av stil, politisk berättelse och normalisering i Sverigedemokraternas partiprogram* och *Sverigedemokraternas användning av begreppet ”svenskfiendlighet” – en diskursanalys*. Med teorier och metoder hämtade från retorikområdet analyseras politiska texter och retorik från Sverigedemokraterna med syftet att exempelvis undersöka partiets retoriska förändring över tid samt i det senare fallet närmare bestämma dess ideologiska hemvist.^{41 42}

Då partiet utgör ett nytt inslag i den svenska politiken på riksplanet så har partiet inte oväntat, tilldragit sig en hel del intresse från statsvetare, här kan exempelvis nämnas uppsatserna *Sverigedemokraterna: Från högerextremister till radikala högerpopulister – En idealtypsanalys av partiets politiska program* och *Det ideologiska budskapet om integration – En innehållsanalys av riksdagspartiernas samt Sverigedemokraternas partiprogram*.^{43 44}

I avhandlingen *Att dansa i otakt med väljarna: Socialdemokraternas och Moderaternas strategiska bemötande av Sverigedemokraterna från 2010*, som nämns i inledningen tar frågeställningen sin utgångspunkt i övriga riksdagspartiers hantering av Sverigedemokraterna som nytt politiskt fenomen.⁴⁵

Även inom lärarutbildningen finner man en rad exempel analyser kopplade till Sverigedemokraterna, inte sällan med med frågeställningar med bäring på skolans läroplan.⁴⁶

⁴¹ Karl Ekeman, *Folk och land hör nära samman – En analys av stil, politisk berättelse och normalisering i Sverigedemokraternas partiprogram*, C-uppsats Uppsala universitet, Uppsala, 2010

⁴² Annika Hamrud, *Sverigedemokraternas användning av begreppet ”svenskfiendlighet” – en diskursanalys*, C-uppsats Södertörns högskola, Stockholm, 2011

⁴³ Naser Palani, *Sverigedemokraterna: Från högerextremister till radikala högerpopulister – En idealtypsanalys av partiets politiska program*, C-uppsats Karlstad universitet, Karlstad, 2011

⁴⁴ Leo Askeland, *Det ideologiska budskapet om integration – En innehållsanalys av riksdagspartiernas samt Sverigedemokraternas partiprogram*, C-uppsats Södertörns högskola, Stockholm, 2010

⁴⁵ Jenny Kiiskinens & Sigrid Saveljeffs, *Att dansa i otakt med väljarna: Socialdemokraternas och Moderaternas strategiska bemötande av Sverigedemokraterna*, Avhandling Linköpings universitet, Linköping, 2010

⁴⁶ Henrik Tofft, *Sverigedemokraterna – en utmaning för lärare? En studie om hur lärare och rektorer på gymnasieskolan förhåller sig till Sverigedemokraterna i undervisning i politik*, Examensarbete Linnéuniversitetet, Växjö, 2011

Under arbetet med uppsatsen har jag dock inte hittat material där frågeställningar förbundna med Sverigedemokraternas analyseras med stöd av teorier hämtade från det historievetenskapliga fältet.

Tittar man på de teorier som valts för uppsatsen finner man att dessa under senare år använts i ganska stor omfattning i vetenskapliga arbeten i historia. Exempelvis har frågeställningar kopplade till undervisning av historia, skönlitteratur, läroböcker i historia samt spelfilm med fördel analyserats med hjälp av teorierna kring historiemedvetande och historiebruk.^{47 48}

1.6 Avgränsningar och material

1.6.1 Avgränsningar

Sverigedemokraterna har i likhet med övriga partier och organisationer en historik, där man i fallet Sverigedemokraterna initialt skapas ur organisationer med starkt nationalistiska och uttalat främlingsfientliga åsikter. En kort redogörelse för partiets historik presenteras i kapitel 2 Bakgrund. En möjlig infallsvinkel för uppsatsen hade därför kunnat vara att göra en komparativ studie för att studera hur historiemedvetande och historiebruk förändrats över tid, i takt med att man aktivt väljer att tona ned de mest extrema åsikterna som var rådande i de ursprungliga organisationerna. Jag väljer dock att i uppsatsen i tid avgränsa mig till att studera det historiebruk och det historiemedvetande som ges utifrån Sverigedemokraternas principprogram från 2005 och framåt. Med detta utgår mitt perspektiv från det budskap som ges från det att Jimmie Åkesson tillträder som partiledare vilket även sammanfaller med en kraftig retorisk profiländring från partiet. Jag motiverar detta val med att det är först i och med detta som partiet kan betraktas som en allvarlig kandidat till att ta en plats bland riksdagspartierna, vilket gör partiet härmed får en reell inverkan på svensk politik på riksnivå. Vidare är inte syftet med uppsatsen att göra en redogörelse för förändring och kontinuitet i partiet över tid, utan snarare att med utgångspunkt i närtid titta på hur historiemedvetande och historiebruk gestaltar sig i partiets retorik.

⁴⁷ Kristina Kakoulidou, *I romanernas tid – En studie av historiemedvetande, historiebruk och den historiska romanens funktioner i Vilhelm Morbergs romaner Raskens – en soldatfamiljs historia och Rid i natt! Roman från Varend 1650*, C-uppsats Linnéuniversitetet, Växjö, 2011

⁴⁸ Cecilia Runesson, *Om jag hade levt på medeltiden... - Historiemedvetandets utveckling genom högläsning av skönlitteratur, boksamtal och att skriva berättelser*, Examensarbete Linnéuniversitetet, Växjö, 2011

1.6.2 Källor

I mitt urval av källmaterial för studien har min utgångspunkt varit att källorna skall ge en så officiell och representativ bild av partiet åsikter som möjligt. Allmänhetens bild av ett parti tecknas i stort av tre storheter, dess publikationer, dess representanter samt av medias rapportering. Sverigedemokraterna inträde i rikspolitiken har väckt såväl känslor som debattlust och media har under senare år haft en omfattande rapportering om partiet. Jag bedömer det inte alltför vågat att påstå att den huvudsakliga rapporteringen har varit negativt inställd. För att i möjligaste mån undgå att bli färgad och för att kunna analysera ämnet med ”ormens kalla blick” har jag därför valt att avgränsa källmaterialet till partiets officiella publikationer, här representerat av *Sverigedemokraternas principprogram 2005* och *2011*. Genom detta urval avgränsar sig uppsatsen från två av de ovan beskrivna storheterna, partirepresentanterna och medias rapportering. Detta motiveras med att det hos de enskilda partirepresentanternas oundvikligen glider in såväl personliga åsikter som tolkningar, vilket gör såväl källan i sig som urvalet svårhanterligt. Delvis samma källproblematik anser jag föreligger hos mediareporteringen som kan vara såväl uttalat som omedvetet tendensiös i sin natur.

Avgränsningen i tid motiveras av den redogörelse som gjorts ovan i kapitlet avgränsningar. Slutligen bör poängteras att uppsatsen inte skall betraktas som en källkritisk studie av det material och historiska hänvisningar Sverigedemokraterna använder sig av i sitt historiebruk.

1.6.3 Huvudkällornas innehåll och struktur

För att underlätta läsningen ges nedan en kortare redogörelse för innehåll och struktur i uppsatsens huvudkällor.

Sverigedemokraternas principprogram 2005 antogs första gången vid Riksårsmötet 2003 och med tillägg för ändringar antogs det åter vid Riksårsmötet 2005. Dokumentet tjänar till att ge en överblick av partiets ideologiska plattform samt var de står i förhållande till ett antal utvalda huvudområden. Partiledaren Jimmie Åkesson har själv kallar principprogrammet för partiets ”mest grundläggande och stadgeskyddade dokument”, vilket skall ligga till grund för alla verksamma inom partiet.⁴⁹

Dokumentet utgör totalt 9 sidor och är strukturerat utifrån mindre antal huvudrubriker, vilka är *Inledning*, *Den nationalistiska principen*, *Ringar på vattnet* och *Folkhemmet*. Under dessa

⁴⁹ Expressen, intervju med Jimmie Åkesson

huvudrubriker avhandlar man sedan ett antal ämnesområden exempelvis *Staten, kulturen och nationen, Begränsad invandring* och *Fäderneslandet*.

Dokumentets omfattning i antal sidor tillåter inte några längre utläggningar kring varje enskilt område där man istället hänvisar till ett antal handlingsprogram för olika politiska områden.

Sverigedemokraternas principprogram 2011 ersätter *Sverigedemokraternas principprogram 2005* och detta dokument antogs vid Landsdagarna som hölls i Göteborg 2011.

Sverigedemokraternas principprogram 2011 omfattar 28 sidor, där det större sidantalet gör att man kan lägga ut texten mer och bredda omfattningen utöver de ämnen som berörs i *Sverigedemokraternas principprogram 2005*. Under en rubrikstruktur som bygger på ett antal *Sverigedemokraterna och ...* avhandlas ett brett spektra av politiska ståndpunkter, där man bland några av de nya ämnena kan nämna *Sverigedemokraterna och religionen*, *Sverigedemokraterna och omsorgen om djur och natur* samt *Sverigedemokraterna och rättsamhället*.

1.7 Begrepp

1.7.1 Assimilationism och multikulturalism

Då invandringspolitik utgör en så fundamental del av Sverigedemokraternas politik och därmed kommer att genomsyra analysen ges en kortare redogörelse för några av de mest centrala inriktningarna inom det invandringspolitiska fältet.

Integrationspolitikens huvudsakliga dikotomi på nationell nivå utgörs av de två teorierna *assimilationism* och *multikulturalism*. Två teorier som båda bygger på idén att det är den kulturella tillhörigheten som avgör vilka rättigheter och skyldigheter en grupp eller en individ har att följa och anpassa sig till. Kortfattat kan *assimilationism* beskrivas som *likhetens politik* där minoriteter ska anpassa sig till majoriteten. Anpassningen avser såväl det språkliga som de kulturella och etiska områdena. *Assimilationismen* förespråkar en monokultur och antar att samhället fungerar, och håller samman medborgarna bättre, när gemensamma värderingar och normer delas.⁵⁰

Kopplat till resonemanget ovan kan *multikulturalism* definieras som *skillnadens politik* där det råder acceptans mellan samtliga demokratiska grupper och där minoriteter inte skall behöva anpassas sig utifrån majoritetens premisser. *Multikulturalismen* utgör en motpol till monokulturen

⁵⁰ Hans-Uwe Otto & Mark Schrödter, *Soziale Arbeit in der Migrationsgesellschaft: Multikulturalismus – Neo-Assimilation – Transnationalität*. Sonderheft 8 der neuen Praxis – Zeitschrift für Sozialarbeit, Sozialpädagogik und Sozialpolitik. Lahnstein, Verlag Neue Praxis, 2006, s. 3

och definitionen ger att staten inte kan kräva av medborgarna att de skall assimileras till en viss kultur.⁵¹

2 Bakgrund

För att underlätta förståelsen av uppsatsens analysdel ges nedan en kortare bakgrund till Sverigedemokraternas historia, dess ideologiska plattform samt svensk invandring och integrationspolitik ur ett historiskt perspektiv.

2.1 Sverigedemokraternas historia

Sverigedemokraterna som parti bildades den 6 februari 1988 av representanter med koppling till organisationen *Bevara Sverige Svensk. Bevara Sverige Svenskt*, som bildades i Malmö 1979 och upphörde att existera 1986, stammade i sin tur ur den ”nationella rörelsen”, en politisk rörelse med anti-demokratiska och fascistiska inslag som växte fram redan på 1920-talet.⁵² Som Sverigedemokraterna uttrycker det idag var syftet med partibildandet i första hand att skapa ett parti som skulle fungera som ett intresseparti för svenskar.⁵³

Fram till 1995 anammade partiet ett delat ledarskap med två talesmän, se Tabell 3, Leif Ericsson och Jonny Berg blev partiets första partiledare.

Vid denna tid kännetecknades partiets politiska program av aktivism och högerextremism och man engagerade sig tidigt i frågor som rörde den svenska invandringen, exempelvis protester mot flyktingförläggningar och den uppmärksammade folkomröstningen i Sjöbo där kommunen sa nej till att ta emot flyktingar. Partiet ställde upp i riksdagsvalet 1988 men fick bara ett fåtal röster.

Vid valet 1991 var valframgången på riksplanet begränsat men på det kommunala planet erhöll man mandat i två fullmäktigeförsamlingar. Delar av Sverigedemokraternas valkampanj blev uppmärksammad då talare och grupper med nationalsocialistisk koppling figurerade på partiets möten.

Inför valrörelsen 1994 präglades partiet av inre splittring då en av partiets grundare, Leif Ericsson, valde att lämna partiet för att senare bilda partiet Hembygdspartiet, till vilket flera tidigare Sverigedemokratiska medlemmar anslöt sig. Trots detta gick partiet framåt i riksdagsvalet 1994, se

Tabell 2, och kommunalt vann man totalt fem mandat i tre kommuner.

⁵¹ Karin Borevi, *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället*, Uppsala, 2002, s. 30

⁵² Hans Andersson, *Från Bevara Sverige Svenskt 1979 till Sverigedemokraterna 2006*, Skrivareförlaget, Malmö:, 2007, s. 8ff

⁵³ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 4

1995 tog Mikael Jansson över partiledarskapet och man började gradvis ta avstånd från sitt högerextrema arv, bland annat förbjöd man uniformsliknande klädsel vid partiets möten. Den förändrade inriktningen ledde till att en rad tongivande personer valde att lämna partiet till förmån för rörelser längre ut på högerkanten.

1998 blir Sverigedemokratisk ungdom ett självständigt förbund. Vid valet samma år går partiet framåt såväl på riksplanet som kommunalt där partiet totalt vinner åtta mandat. Partiet fortsatte att gå framåt även i valet 2002 men det stora skiftet kommer i valen 2006 och 2010, mycket till följd av den omstöpning av partiet som sker från mitten av decenniet och framåt, mer om detta nedan. Visuellt blev kursändringen tydlig inte minst då man bytte partisymbol från den brinnande facklan i gulblått till en blåsippan. I samband med detta lanserar även partiets slogan ”Trygghet & Tradition”. Vid valet 2010 erhöll partiet 5,7% av rösterna i riksdagsvalet och partiet kom för första gången in i Sveriges riksdag representerande 20 mandat.

2005 valdes Jimmie Åkesson till partiledare efter en tid av inre stridigheter och samma år antogs ett nytt program rörande invandringen. Under Åkessons ledarskap har man ytterligare försökt att profilera bort partiet från den högerextrema kanten av det politiska spektrumet. I partiet retorik byter man ut begreppet etnicitet mot kultur och varnar för kulturkrockar istället för att hävda att raser eller etniciteter inte ska blandas. Partiet tillför även åsikten att det är möjligt att bli svensk även om man har sitt ursprung i en annan kultur, något som är det som skiljer dem från övriga partier inom den nationella rörelsen som betraktar assimilering som en omöjlighet.

Valår	Röster	Andel
1988	1 118	0,02 %
1991	4 887	0,09 %
1994	13 954	0,25 %
1998	19 624	0,37 %
2002	76 300	1,44 %
2006	162 463	2,93 %
2010	339 610	5,70 %

Tabell 2. Antal röster samt röstandel för Sverigedemokraterna i riksdagsvalen 1988-2010.⁵⁴

Period	Namn
1988–1989	Leif Ericsson och Jonny Berg, talesmän
1989–1990	Anders Klarström och Ola Sundberg, talesmän
1990–1992	Anders Klarström och Madeleine Larsson, talesmän
1992–1995	Anders Klarström, partiledare
1995–2005	Mikael Jansson, partiledare
2005–	Jimmie Åkesson, partiledare

Tabell 3. Sverigedemokraternas talesmän och partiledare 1988 till idag.⁵⁵

⁵⁴ Val.se

⁵⁵ Partiledare och talesmän Sverigedemokraterna

2.2 Ideologi och politisk plattform

Efter Landsmötet 2011 betraktar sig Sverigedemokraterna själva som ett nationalistiskt, socialkonservativt parti. Utifrån detta väljer partiet att profilera sig genom att fokusera sin politik kring områdena invandrings- och integrationspolitik, kriminalpolitik och äldrepolitik. Partiet anser sig vilja värna om vad man definierar som svenskhet och traditioner partiet ser som typiskt svenska. Denna hållning förklaras av att man inom partiet anser dessa traditioner håller på att gå förlorade som en funktion av det mångkulturella samhället.

Inom akademien är inte statsvetare helt ense om hur Sverigedemokrater och dess systempartier i Europa ska klassificeras. Den holländske professorn i statsvetenskap Cas Mudde beskriver i *Populist radical rights parties in Europe* ett stort antal partier som han menar ingår i en grupp som på svenska skulle benämnas populistiska radikala högerpartier.

Mudde räknar upp 20 olika begrepp som han har använts för att beskriva den nutida partifamiljen som i varierande grad kan kopplas till tidigare nationalistiska, fascistiska, och populistiska partier. Minimidefinition för att klassificeras som ett parti i familjen är ”nativismen”. Nativism beskrivs som etnisk nationalism och utgår från att den inhemska befolkningen har företrädesrätt till landet. Med detta betraktas människor, och även idéer, utifrån som ett hot mot samhällsordningen. Populistiska radikala högerpartier är i Muddes beskrivning också auktoritära, vilket exempelvis kan uttrycka sig i viljan till hårdare straff. Dessutom är populism, som namnet ger, ett centralt inslag, Mudde definierar populismen som en uppdelning mellan två antagonistiska grupper – folket och eliten.⁵⁶ Den populistiska ideologin kännetecknas vidare av en negativ inställning till den representativa demokratin, varvid det blir populisterna roll att företräda folket gentemot den politiska eliten. Inte sällan är man förespråkare för större inslag direktdemokrati, exempelvis i form av folkomröstningar. Utifrån beskrivningen av Sverigedemokraterna som gjorts ovan kan man se att mycket stämmer in på Muddes definitioner av ett populistiskt radikalt högerparti.

2.3 Svensk invandring och integrationspolitik ur ett historiskt perspektiv

Under 1930-talet går Sverige från att vara ett utvandringsland till ett invandringsland. Från 1930-talet fram till omkring år 1980 utgjorde den dominerades delen av invandringen till Sverige av immigranter från våra nordiska grannländer. Denna trend ändrades i början på

⁵⁶ Cas Mudde, *Populist radical rights parties in Europe*, Cambridge university press, Cambridge, 2007, s. 28ff

1980-talet, då invandrare från andra delar av Europa samt av utomeuropeisk härkomst kom att utgöra majoriteten. Fram till och med mitten av 1970-talet bestod invandringen i huvudsak av arbetskraftsinvandring, något som därefter i högre utsträckning ersatts av flykting- och anhöriginvandring. Detta ledde till att fram till mitten av 1970-talet hade invandrare en högre sysselsättningsgrad än infödda svenskar, en trend som sedermera bröts och kom att förbli neråtgående fram till mitten av 1990-talet.⁵⁷

I förhållande till befolkningens mängd har Sverige idag en av de högsta andelarna invandrare inom EU och ungefär 23 procent av Sveriges befolkning har immigrerat eller har minst en förälder som har immigrerat.^{58 59}

Fram till år 1968 har Sverige i praktiken fört en assimilationspolitik då man ändrade strategi till fördel för en invandringspolitik i större utsträckning präglad av multikulturalism.⁶⁰ Efter uppbrottet med assimilationismen år 1968 kom politiken istället att riktas till olika invandrargruppers med specifika behov.

2.4 Några forskares syn på dagens integrationspolitik

Under det senaste decenniet verkar det ha skett ett paradigmskifte i västvärlden angående vad som anses vara eftersträvansvärd integration. Den tyska psykologen Elke Bracht skriver i sin bok *Multikulturell leben lernen: psychologische Bedingungen universalen Denkens und Handelns* att själva begreppet multikulturalism nådde nått sin kulmen i slutet av 1900-talet.⁶¹ Dagens utveckling verkar ha tagit en sväng tillbaka till assimilationism, där migranterna i Europas mottagarländer i större utsträckning uppmuntras att absorbera värdlandets värderingar och vanor. Statsvetaren Carl Dahlström styrker Brachts påstående och påpekar att denna trend även har kommit till Sverige. Han skriver att Sverige, efter perioder med multikulturalism, residualism och universalism, verkar närma sig ett trendbrott tillbaka mot samma assimilationism som rådde före år 1964.⁶²

⁵⁷ Carl Dahlström, *Nästan välkomna, Invandrarpolitikens retorik och praktik*, Avhandling Göteborgs universitet, Göteborg, 2004, s. 64

⁵⁸ Carl-Ulrik Schierup & Peo Hansen & Steven Castles, *Migration, Citizenship, and the European Welfare State: A Twenty-First Century Dilemma*, University Press, Oxford, 2006, s. 195

⁵⁹ Statistiska centralbyrån 2012

⁶⁰ Dahlström, s. 91f

⁶¹ Elke Bracht, *Multikulturell leben lernen: psychologische Bedingungen universalen Denkens und Handelns*, Asanger, Heidelberg, 1994, s. 29

⁶² Dahlström, s. 119

3 Analys

Som en inledning till analysen ges initialt en redogörelse för den struktur som valts för analysen. Analysen har delats upp i ett antal delar/ kapitel där varje del är selekterad då de utgör en central del i den politiska plattform som beskrivs i principprogrammen. Som syns sammanfaller detta urval i stort med den struktur som redovisats ovan för uppsatsens källor, även om inte samtliga kapitel i principprogrammen avhandlas i analysen. Under de respektive kapitlen kopplas sedan källmaterialet ihop med ovan beskrivna teorierna för att svara upp mot uppsatsens frågeställningar. Uppsatsens slutsatser diskuteras slutligen i kapitel 4.

3.1 Sverigedemokraterna, demokratin och självbestämmande

Sverigedemokraterna är förespråkare av direktdemokrati, något som nämnts ovan inte är ovanligt för partier med populistiska inslag i sin politik. Man skriver i 2005 års principprogram att ”Sverigedemokraterna förespråkar en klassisk demokratimodell, med inslag av brukar- och direktdemokrati”.⁶³ Det man menar med direktdemokrati är ett större folkligt inslag i politiken, exempelvis att folkomröstningar skall användas i större omfattning.

[...] i Sverige har idéer i riktning mot folkstyre en lång tradition även om man knappast kan tala om någon demokratisering i modern mening förrän under början av 1900-talet. Ett gammalt svenskt adelsmärke – det civiliserade samtalet – har anor tillbaka till rådslagen i förkristen tid. Den gamla landskapslagen från Västergötland stadgade att ”Svearna äger att konung taga så ock att vråka”. Sverige är ett av de få länder där bönderna aldrig varit livegna och där folket, i form av bondeståndet, alltid varit representerat i riksdagen och vår första tryckfrihetslag antogs redan år 1776, som den första i världen.⁶⁴

När man presenterar sin ståndpunkt i principprogrammen, såsom i citatet ovan, kan man dels utifrån Karlssons typologi skönja *ideologiskt historiebruk* när utvalda delar av den svenska historien används i funktion att legitimera partiets ståndpunkt. Dessutom finns det inslag av *politiskt-pedagogiskt historiebruk* då man med texten på ett pedagogiskt sätt vill illustrera en likhet mellan partiets åsikt och något som varit framträdande under lång tid i vår historia, det vill säga enligt Sverigedemokraterna svenska folkets önskan till direktdemokrati.

Vidare framför man att det existerat ett historiskt samband mellan den förespråkade nationalstaten och dagens demokratiska förebild när man skriver, ”Den moderna demokratin

⁶³ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 9

⁶⁴ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 4

har vuxit fram i intim symbios med nationalstaten”.⁶⁵ Ett citat syftandes till att påverka läsarens historiemedvetande, där en demokratisk framtid kräver starka nationalstater. Man kan i detta läsa in den historiemedvetandeprocess som i Jensens modell, som beskrivits ovan, benämns *Människors rättfärdigande av sina intressen*. Det vill säga att med retoriken vill Sverigedemokraterna rättfärdiga sina värderingar genom att hänvisa till ett tempusöverskridande medvetandesammanhang.⁶⁶

In sin nationalistiska hållning ställer sig Sverigedemokraterna skeptiska till överstatliga organ där EU i Sveriges fall blir det tydligaste exemplet. När man i principprogrammet avhandlar vikten av självbestämmande väljer man att använda sig av en ospecificerad referens till historien för att stödja sin tes ”Historien har visat att överstatliga organ sällan består i längden, och att de splittrar snarare än knyter medlemsländerna närmare varandra!”.⁶⁷ Kopplat till historiemedvetande så kan läsaren associera ovanstående till problem såväl i dåtid som i nutid, vilket bör betyda framtida risker och potentiellt inskränkande av det svenska självbestämmandet. Historiemedvetandet används även i detta fall för att rättfärdiga partiets värderingar vilket gör att vi kan koppla det till samma process i Jensens modell som i exemplet ovan.

Formuleringen har dessutom inslag av *ideologiskt historiebruk* när man påtalar riskerna med överstatliga organ. Man kan vidare tolka skrivningen kring att de överstatliga organen ”splittrar snarare än knyter medlemsländerna närmare varandra” som om partiet vill förmedla uppfattningen att man avslöjar en sanning som medvetet undanhållits medborgarna av de styrande då detta kunnat skada deras legitimitet, vilket således blir ett exempel på *moraliskt historiebruk*.⁶⁸

3.2 Sverigedemokraterna och människan

Under rubriken *Sverigedemokraterna och människan* beskriver man det som partiet ser som centralt när vi formas till de människor och individer vi är. I beskrivningen av detta utformande betonar man vikten av vår historia när man skriver att ”Varje människa är unik, men vi präglas också av vår omgivning och av vårt historiska, kulturella och sociala arv, vilket gör att vi också blir mer eller mindre lika varandra”. Vidare tror man inom partiet inte ”på teorin om att människor föds som blanka blad som kan fyllas med vilket innehåll som

⁶⁵ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 4

⁶⁶ Karlsson & Zander (red.), s. 52f

⁶⁷ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 7

⁶⁸ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

helst”.⁶⁹ I Tabell 1 ges att politiska eliter kan använda sig av *ideologiskt historiebruk* för att konstruera exempelvis en legitimering av en ståndpunkt, ett bruk inte minst ovanstående citat exemplifierar. Genom att spela an på hur vi präglats av vår historia berättigas partiets ståndpunkt om att olika kulturer i möjligaste mån bör hållas separerade från varandra.⁷⁰

Historiemedvetandet kan även utläsas i kapitlet, inte minst i följande citat ”slutsatsen att ett varsamt framåtskridande i form av förändringar i små steg och ett bejakande av tidigare generationers samlade erfarenheter och förnuft är det bästa sättet att nå goda resultat och undvika potentiella katastrofer”.⁷¹ Citatet presenterar en logisk kronologi där varsamt förvaltande, förvaltandet är som nämnts centralt för Sverigedemokraterna, har lett till vårt nuvarande välstånd och även utgör framgångsreceptet för framtiden. Man skönjer användandet av den process som i Jensens modell rör *identitetsbildning*, där identitetsbildningen är kopplad till föreställningar om kontinuitet och sammanhang över tid. Ammert beskriver förkortat att historiemedvetande är basen för förståelse av kontinuitet, förlopp och hur förändring sker, något som man ser tydligt har anammats här.⁷²

Vidare avser texten påverka läsarens historiemedvetande när man understryker de framtida riskerna med stora avsteg från den linje Sverigedemokraterna förespråkar genom att lyfta fram ett historiskt exempel ”Vi kan också konstatera att historiska försök med att bygga starka kollektiv som är större än nationen ofta har misslyckats, ibland med katastrofala följder som i till exempel före detta Jugoslavien, och att sådana försök därför bör undvikas då de är förenade med stora risker”.⁷³ Då beskrivningen syftar till att rättfärdiga partiets ståndpunkt med hänvisning till tempusöverskridande medvetandesammanhang har vi åter kopplingen till Jensens modell.⁷⁴

All utveckling ska baseras på tidigare erfarenheter och förändringar ska genomföras i små steg så att eventuella missbedömningar inte får ödesdigra konsekvenser för samhället. Nationen består inte bara av dess nu levande medlemmar utan också av dem som levat före oss och dem som ska leva efter oss. Traditionalism och reformism är, bortsett från den rent funktionalistiska aspekten, också ett sätt att ge förfäderna ett slags rösträtt, att värdera deras insatser och att föra deras ande vidare till kommande generationer. Att förvalta och förädla det gemensamma arvet är en av våra viktigaste uppgifter.⁷⁵

⁶⁹ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 5

⁷⁰ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

⁷¹ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 6

⁷² Ammert i Karlsson & Zander (red.), 303ff

⁷³ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 5f

⁷⁴ Karlsson & Zander (red.), s. 52f

⁷⁵ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 8

Ovanstående citat som man finner under kapitlet *Människan* i 2005 års principprogram utgör kanske det tydligaste exemplet på hur Sverigedemokraterna använder sig av grundfundamenten inom begreppet historiemedvetande. Man har nuet representerat av ”dess nu levande medlemmar” som har ett ansvar att förvalta arvet från ”dem som levat före oss” (dåtiden) så detta kan föras vidare ”till kommande generationer” (framtiden). För att tjäna Sverigedemokraternas politiska syfte målar man upp en tydlig hotbild för framtiden när man pekar på att avsteg från den föreslagna modellen får ödesdigra konsekvenser för samhället. Vi kan även här se inslag av såväl det Ammert skriver om historiemedvetande som basen för förståelse av kontinuitet, förlopp och förändring som det Jensen tar upp kring *identitetsbildning* och dess koppling till föreställningar om kontinuitet och sammanhang över tid.^{76 77}

3.3 Sverigedemokraterna och socialkonservatismen

I kapitlet som rör Sverigedemokraternas inställning socialkonservatismen, som är den ideologi vilken Sverigedemokraterna anser sig stå närmast, använder man sig av ett par grepp i texten som är intressanta att lyfta fram då de är nära kopplade till uppsatsens teorier. För det första spelar man ut den traditionella politiska vänstern och högern mot varandra, då man för fram att dessa historiskt lett till konflikter och klasskamp emedan man själv avser ”ersätta klasskamp och hat med förbrödring och nationell solidaritet, strävan efter att ersätta revolutionära tendenser med ansvarstagande reformer och strävan efter att ersätta tendenser till anarki och samhällsupplösning med trygghet, hög moral och lag och ordning”.⁷⁸ Denna retorik har inslag av *ideologiskt historiebruk*, där inte minst den ”upphöjda” ideologiska uppgiften Karlsson nämner blir tydlig.⁷⁹ På det sätt man väljer att uttrycka sig kan man också underförstått utläsa att Sverigedemokraterna anser sig återväcka en historia som de styrande medvetet undvikit att delge medborgarna, något som sagt är kännetecknande för det *moraliska historiebruk*.⁸⁰

För det andra bryggas sättet på vilket partiet skall uppnå detta tydligt till dåtid, då man säger sig dela den ”tidiga europeiska socialkonservatismens analys att nationalismen och stärkandet av samhörigheten på den nationella identitetens och den gemensamma kulturens och

⁷⁶ Ammert i Karlsson & Zander (red), 303ff

⁷⁷ Karlsson & Zander (red.), s. 52f

⁷⁸ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 7

⁷⁹ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

⁸⁰ Ibid, s. 56ff

historiens grund är det kanske viktigaste medlet för att förverkliga de ovan nämnda strävandena”.⁸¹ Kopplingen till den historiemedvetandeprocess i Jensens modell som berör rättfärdigande av intressen och värderingar är åter tydlig, då båda fallen är exempel på hur man genom texten presenterar en förklaringsmodell kring nuet och en vision om framtiden som bygger på en föreställd dåtid, avsedd att inverka på läsarens historiemedvetande.⁸²

3.3.1 Användandet av historia för ökad trovärdighet

Som parti har Sverigedemokraterna under hela sin existens varit utsatta för starkt ifrågasättande och omfattande kritik såväl från media som från övriga politiska partier. Man har hänfört att partiet i grunden är ett enfrågeparti, fokuserat kring invandringsfrågan, och därmed saknar trovärdighet i övriga frågor och som riksdagsparti. Under senare år har partiet arbetat aktivt med att värja sig mot denna kritik och framställa sig som ett trovärdigt alternativ och som ett ”normalt” riksdagsparti. I principprogrammen finner man att partiet nyttjar sig av historiska referenser som en del i den retorik man använder sig av för att bygga denna trovärdighet. Bland annat refererar man till ”socialkonservativa tänkare och politiker såsom den brittiska premiärministern Benjamin Disraeli, svensken Teodor Holmberg” när man beskriver sina politiska influenser.⁸³ Vidare motiverar man återtagandet av begreppet folkhem med att ”Flera decennier innan Per Albin Hansson höll sitt berömda folkhemstal hade svenska, socialkonservativt färgade samhällsdebattörer formulerat tankar om en välfärdsstat och lanserat begreppet folkhem”.⁸⁴ Båda dessa citat är återigen exempel på ett *ideologiskt historiebruk*, syftat till att legitimera. I det senare citatet kan även skönja ett inslag av *vetenskapligt historiebruk*, då partiet genom sin tolkning av historien avser att återupptäcka något som är glömt för den stora allmänheten.⁸⁵

3.4 Sverigedemokraterna, nationalismen och nationen

Som beskrivits tidigare så är nationen en mycket vital del i Sverigedemokraternas ideologiska plattform, man skriver ”Sverigedemokraterna ser nationen som den viktigaste, äldsta och mest naturliga mänskliga gemenskapen efter familjen”.⁸⁶ Sverigedemokraterna gör vidare en intim koppling mellan nationen och demokrati, ”Demokratin har vuxit fram inom ramen för fria och självständiga nationer och nationalstater och demokratin har i sin tur också bidragit till att

⁸¹ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 7

⁸² Karlsson & Zander (red.), s. 52f

⁸³ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 7

⁸⁴ Ibid, s. 7

⁸⁵ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

⁸⁶ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 9

stärka gemenskapen och minska konflikterna inom nationen”.⁸⁷ Bilden man målar upp är att dessa historiskt vuxit fram i ett symbiotiskt förhållande, en koppling som verkar starkt gentemot läsaren historiemedvetande där Sverigedemokraternas tanke bör vara att påverka läsaren i riktning mot att dessa två är oskiljbara även i en framtida politisk kontext. I denna framtida politiska kontext ser Sverigedemokraterna ”nationalismen som det enskilt viktigaste verktyget i arbetet med att bejaka den gemensamma identiteten och samhällets inre solidaritet”, samtidigt som man ser att ”de allvarligaste hoten mot den nationalistiska principen är invandring, överstatlighet och imperialism”.^{88 89} Som synes stämmer partiets framställning av nationen väl in i processen som beskriver människors rättfärdigande av sina intressen i Jensens modell och även Ammerts utveckling av historiemedvetandes inverkan på människans *identitetsbildande*.^{90 91}

Den nationella samhörigheten binder samman nationens medlemmar över tid och rum och skapar band mellan de döda, levande och ofödda generationerna liksom mellan unga och gamla, olika samhällsklasser, politiska läger och geografiska regioner.⁹²

Även ovanstående citat kring nationens betydelse för att skapa samhörighet har en stark koppling till identitet och identitetsskapande. Det kan också närmast ett skolexempel på hur Jeismann ursprungligen formulerade historiemedvetande, det vill säga vi har en kronologi med dåtid (döda), nutid (levande) och framtid (ofödda generationer) vars historiska och framtida framgång skall förstås och förklaras, i det här fallet som en funktion av nationell samhörighet.

[...]kränkningar av den nationalistiska principen ger upphov till instabilitet och konflikter. Gränstvister och tvister om särskilda rättigheter för olika grupper har genom århundradena fått ödesdiga konsekvenser. [...]Låt alla folk vara herrar i eget hus.⁹³

När man i ovanstående citat beskriver de framtida riskerna med en försvagning av nationalstaten eller det man nedan kallar den ”nationalistiska principen” använder man sig återigen av en icke specificerad referens till historien. Avsikten får anses tydlig det vill säga genom att koppla historiska misstag till ett framtida hot påverka läsaren historiemedvetande

⁸⁷ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 8

⁸⁸ Ibid, s. 8

⁸⁹ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 6

⁹⁰ Karlsson & Zander (red.), s. 52f

⁹¹ Ammert i Karlsson & Zander (red), 303ff

⁹² Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 9

⁹³ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 5

och därigenom uppnås en skrämsel-effekt, återigen finner vi rättfärdigandet av den Sverigedemokratiska ståndpunkten enligt Jensens modell.⁹⁴

Likväl är även inslaget av *ideologiskt historiebruk* i det som skrivits ovan starkt, genom att konstruera ett ”hot” kan partiet legitimera sin ståndpunkt utifrån historien.⁹⁵ Att politiska aktörer försöker göra anspråk på historisk förankring för att vinna legitimitet är något som den norske socialantropologen Thomas Hylland Eriksen, som forskat kring nationalism och etnicitet, också har kommit fram till i sina studier.⁹⁶

3.5 Sverigedemokraterna och kulturen

När Sverigedemokraterna diskuterar kultur i sina principprogram hänför de kultur till betydelsen ”själslig odling eller socialt överförda levnadsmönster” där de menar att det främst är den sistnämnda som har en politisk funktion.⁹⁷ De socialt överförda levnadsmönstren anser man intimt sammankopplade med nationen, exempelvis skriver man ”I sin allra vidaste mening skulle den svenska kulturen kunna definieras som summan av allt som någonsin tänkts, skrivits, sagts, skapats eller gjorts av personer som tillhör den svenska nationen”.⁹⁸ I analysen av partiets beskrivning av symbiosen mellan kultur och nation använder man sig av såväl *pedagogiskt-politiskt historiebruk* som att med hjälp av textens formuleringar inverka på läsarens historiemedvetande. Det *pedagogiskt-politiska historiebruket* ges av att formuleringen länkar samman och underförstått belyser likheten mellan vårt förflutna och vår samtid, samtidigt som det behov formuleringen uppfyller är kopplat till såväl viljan att illustrera något som att väcka debatt. Samtliga dessa tolkningar stämmer väl in på Karlssons definition av det *pedagogiskt-politiska historiebruket*.⁹⁹

Vi är medvetna om att den nationella kulturen inte är statisk, den förändras över tid. Samtidigt sker djupgående förändringar oftast väldigt långsamt och dessutom utifrån en redan befintlig nationell och kulturell särart.¹⁰⁰

Avsikten med ovanstående citat kan ses som ett sätt för partiet att vilja inverka på läsarens *identitetsbildning*, så som den beskrivs i Jensens modell, då det beskriver ett förlopp och kronologi som, även om det inte uttrycks explicit, är att betrakta som i det närmaste

⁹⁴ Karlsson & Zander (red.), s. 52f

⁹⁵ Ibid, s. 59

⁹⁶ Thomas Hylland Eriksen. *Etnicitet och nationalism*, Nya Doxa, Nora, 1993, s. 93

⁹⁷ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 11

⁹⁸ Ibid, s. 11

⁹⁹ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

¹⁰⁰ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 11

förutbestämd.¹⁰¹ Nedanstående citat bygger vidare på bilden av en predestinerad kultur sprungen ur en skandinavisk/ nordisk kontext. Funktionen är bland annat att legitimera en kulturdiskriminering, vilket är en av huvudfunktionerna för det *ideologiska historiebruket* enligt Karlsson.¹⁰²

Den djupaste roten till den svenska kulturens särart ligger i vår historia och i den natur och det klimat där den har vuxit fram. Mot denna bakgrund är det inte särskilt förvånande att vår kultur uppvisar stora likheter med våra nordiska grannländers. Genom likheterna i levnadsbetingelser och årtusenden av nära och naturliga relationer mellan befolkningarna har en skandinavisk och nordisk kulturkrets vuxit fram.¹⁰³

Vidare går partiet relaterat till kultur så långt att man fastslår sin syn på olika kulturer, utan att dock nämna dem vid namn, ”Det är uppenbart så att vissa kulturer är bättre än andra på att slå vakt om grundläggande mänskliga rättigheter, skapa demokrati och materiellt välstånd”.¹⁰⁴

Den historiska kopplingen i ovanstående citat är en implicit koppling till en dåtid som visat på fördelar och nackdelar med olika kultur. Utifrån systematiseringen i Tabell 1 utgör citatet ett tydligt exempel på *ideologiskt historiebruk*, där brukaren täcker ett behov att konstruera en ”sanning” för att legitimera sin politiska ståndpunkt.¹⁰⁵

3.5.1 Den retoriska utmaningen i begreppet svenskhet

När partiet utmanas av andra partier eller från media är det ofta relaterat till vad de egentligen menar med svenskhet och svensk kultur samt vad som hotas gå förlorat genom ett mångkulturellt samhälle. Generellt har det visat sig vara svårt för partiet att bemöta dessa frågeställningar specifikt och tydligt och följande generellt hållna citat kopplat till vad som skall räknas till svenskt kulturarv exemplifierar detta.

[...]företeelser som i särskilt hög utsträckning har präglat vår samhällsutveckling, har en djup förankring i den svenska historien, har en stor utbredning bland tidigare och/eller nu levande svenskar, har en stark symbolisk betydelse för den svenska identitet eller på något sätt är unikt för den svenska nationen eller en viss del av den svenska nationen.¹⁰⁶

¹⁰¹ Karlsson & Zander (red.), s. 52f

¹⁰² Ibid, s. 56ff

¹⁰³ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 11

¹⁰⁴ Ibid, s. 12

¹⁰⁵ Karlsson & Zander (red.), s. 59

¹⁰⁶ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 11

Även om citatet i likhet med flera tidigare kan kopplas till läsarens historiemedvetande genom kopplingen mellan nu och då har det framförallt tagits med i uppsatsen för att belysa en av de huvudsakliga utmaningarna för Sverigedemokraterna att knyta samman sin politik.

3.6 Sverigedemokraterna, multikulturalismen och invandring

Stater vilka inom sig rymmer en kulturell mångfald har alltid tenderat att förstärka den starkaste kulturen och försvaga övriga kulturer, och många kulturer har genom historien gått under till följd av sådana samhällsförhållanden.¹⁰⁷ [...] Stater med flera relativt starka kulturer inom sig har vidare tenderat att utvecklas på sådant sätt att kulturerna utblandats, och de ursprungliga kulturernas egna identiteter har sålunda utplånats.¹⁰⁸

Ovannämnda citat får tjäna som en sammanfattning till varför Sverigedemokraterna är starkt negativt inställda till mångkulturalism. I beskrivningen ger man en bild av att man bygger sin uppfattning på historiska fakta, fakta som man givetvis kan utmana och ifrågasätta, men likväl kan man utifrån syftet i denna uppsats tolka det som en avsikt till *vetenskapligt historiebruk*. Detta då man presenterar vad man kan betrakta som en alternativ historisk förklaring/tolkning på ett fenomen.¹⁰⁹

Som nämnts i beskrivningen av Sverigedemokraterna så utgör motståndet mot multikulturalismen den kanske centralaste delen av partiets politiska plattform. Till skillnad mot flertalet historiska referenser där partiet uttrycker sig i mycket generella termer och där det oftast saknas direkta hänvisningar så använder man sig i nedanstående citat av ett konkret historisk exempel, när man talar om vad man anser skilja en fungerande assimileringspolitik från mångkulturalism.

Sverige har genom århundradena upplevt ett antal invandringsvågor. Främst har det rört sig om ett begränsat antal invandrare från kulturellt och geografiskt närliggande nationer, vilket gjort att dessa invandrare har kunnat assimileras in i den svenska nationen. Trots att problem inte har saknats har denna historiska invandring i flera fall haft en positiv nettoinverkan på samhället [...] den sammanlagda nettoeffekten av massinvandringen från avlägsna länder starkt negativ, såväl ekonomiskt som socialt.¹¹⁰

¹⁰⁷ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 5

¹⁰⁸ Ibid, s. 5

¹⁰⁹ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

¹¹⁰ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 14

Ett samhälle likt till exempel det svenska samhället på 1960-talet, med en uttalat överordnad majoritetskultur och en aktiv assimileringspolitik, men som inom sig rymmer en begränsad mängd invandrade individer av annan kulturell bakgrund som ännu inte är fullt ut assimilerade och som hyser ytliga utländska kulturimpulser i form av till exempel mat, kläder och dans, som den infödda befolkningen tagit till sig och uppskattar, är således inte att betrakta som en mångkultur enligt vår definition.¹¹¹

Man uttrycker därefter tydligt att detta exempel gör att partiets mening är att alternativet ”till mångkulturalismen är en återgång till en gemensamhetsskapande assimileringspolitik liknande den som rådde i landet fram till år 1975”.¹¹² Då man illustrerar sin ståndpunkt med ett historiskt exempel syftandes till att beskriva tillstånd som vi bör återsträva att uppnå visar på hur partiet här använder *politiskt-pedagogiskt historiebruk* i sin presentation av politiska lösningar.¹¹³

När partiet vidare beskriver invandring och partiets föreslagna politik är användningen av historia fortsatt framträdande. Man konstaterar att ”Större folkomflyttningar och folkvandringar är inget ovanligt inslag i historien”.¹¹⁴ Sverigedemokraternas syn på invandringshistorien och den förda invandringspolitiken är vidare att:

Sverige har genom århundradena upplevt ett antal invandringsvågor. Främst har det rört sig om ett begränsat antal invandrare från närliggande områden. Tendensen i modern tid har dock varit en oerhört omfattande invandring från avlägsna länder. Ett uttalat mål att skapa ett pluralistiskt samhälle har medfört ett allvarligt hot mot den svenska nationen och dess homogena sammansättning. Det råder ingen tvekan om att en sådan politik utgör en elakartad kränkning av den nationalistiska principen.¹¹⁵

Ovanstående citat använder sig såväl av *ideologiskt-* som *moraliskt historiebruk* likväl som den anspelar till läsarens historiemedvetande. Det *moraliska historiebruket* gestaltar sig i partiets indignation över en, enligt partiet felaktig och skadlig, invandringspolitik syftandes till ett ”pluralistiskt samhälle”, där de skadliga effekterna medvetet undanhållits medborgarna av de styrande.¹¹⁶

¹¹¹ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 13

¹¹² Ibid, s. 13

¹¹³ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

¹¹⁴ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 6

¹¹⁵ Ibid, s. 6

¹¹⁶ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

När man i citatet utmålar ett framtida hot skapat av en felaktig historisk och nutida politik täcker man in samtliga dimensioner inom historiemedvetandet. Efter att hotbilden målats upp, enligt ovan, presenterar man partiets förslag till lösningar, som till skillnad från mycket av övrig text är såväl explicit som att den saknar behov av tolkning. ”När så ändå har skett finns det två möjliga lösningar: a) återvandring och b) assimilering - det vill säga att de, som invandrat, tar till sig majoritetskulturen och på sikt uppgår i nationen”.¹¹⁷

Även när partiet talar om den förordade assimileringstrategin använder man sig av historien när man manar till förståelse för att detta är en process som kräver tid för att genomföras framgångsrikt ”Assimileringsprocessen är ofta lång och problemfylld och historien visar att det ibland kan ta flera generationer innan den är slutförd”.¹¹⁸

Sammantaget passar det som Sverigedemokraterna skriver om multikulturalism och invandring i delar väl in på den historiemedvetandeprocess, i Jensens modell, som berör *mötet med andra kulturer*. Denna process rör kopplingen mellan historien och den upplevda eller skapade likheten/olikheten som uppstår vid mötet med främmande kulturer.¹¹⁹

3.7 Sverigedemokraterna och religionen

De delar i principprogrammen som avhandlar religion är mycket starkt kopplade till kristendomen och i synnerhet den svenska kyrkan. Sverigedemokraterna är kontroversiella i jämförelse med flertalet övriga riksdagspartier när man säger att ”Den svenska staten kan och bör inte vara religiöst neutral”, något man motiverar och bygger på historiska referenser ”Sverige har varit ett kristet land i över tusen år. Kristendomen är intim sammanvävd med den svenska kulturen och identiteten”. En retorik som stödjer sig på både *ideologiskt historiebruk* och historiemedvetande kopplat till *identitetsbildning*.

Om partiet har svårt att formulera tydligt vad begreppet svenskhet innebär och vad som i deras mening utgör svensk kultur och kulturarv, vilket diskuterades ovan, så är man i sin diskussion kring religion explicit med att kristendomen utgör ett viktigt fundament.

Få andra idéer och institutioner har varit lika betydelsefulla för formandet av den svenska kulturen som kristendomen och den svenska kyrkan. Det svenska språket, konsten, litteraturen, filosofin, moralen, traditionerna, arkitekturen, musiken m.m. är alla exempel på samhällsområden som varit

¹¹⁷ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 6

¹¹⁸ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 9

¹¹⁹ Karlsson & Zander (red.), s. 52f

och är starkt färgade av vårt kristna arv. [...] Att känna till och förstå det svenska kristna kulturarvet är en viktig nyckel till att förstå vårt lands historia, kultur och samtid.¹²⁰

Även i ovanstående citat är det *ideologiskt historiebruket* framträdande när man söker legitimera kristidomens ”upphöjda” roll som garant för den svenska kulturen.¹²¹

Den sista meningen riktar sig till läsarens historiemedvetande, i enlighet med Ammerts redogörelse för historiemedvetandet som basen för förståelse av kontinuitet, förlopp och förändring, när man pekar på vikten av förståelse för ”det svenska kristna kulturarvet” för att förstå vår historia (dåtid) som för att kunna verka i vår samtid (nutid).¹²²

Utöver kristendomen är Islam den enda av de övriga världsreligionerna som omnämns i texten, och då i starkt negativa ordalag. Partiet är öppet kritiskt till islam och man visar återigen upp ett *ideologiskt- och politiskt-pedagogiskt historiebruk* när man anför att en, i mycket generella ordalag formulerad, kronologi av problematisk samexistens skulle ligga till stöd för partiets hållning.

Islam och i synnerhet dess starka politiska och fundamentalistiska gren är enligt Sverigedemokraternas uppfattning den religiösa åskådning som visat sig ha svårast att harmoniskt samexistera med den svenska och västerländska kulturen.¹²³

3.8 Sverigedemokraterna och omsorgen om djur och natur

Under nämnda rubrik avhandlar Sverigedemokraterna grundprinciperna för det man får betrakta som partiets miljöprogram. I stort är texten generellt hållen och det man framför är varken att betrakta som kontroversiellt eller ståndpunkter unika för Sverigedemokraterna. I retoriken finner man dock flera formuleringar som syftar till att få läsaren att reflektera över sitt historiemedvetande, kontinuitet och de tidsmässiga sambanden. I nedanstående citat är dagens miljöproblem ett logiskt orsakssamband av felaktigt historiskt agerande som ej hade varit fallet om samhället valt att anamma det Sverigedemokraterna benämner förvaltarskapstanken. Förvaltarskapstanken vilar retoriskt på en underliggande kronologi av kontinuitet och varsamt framåtskridande utan tvära kast. Vi känner i detta igen *rättfärdigandet*

¹²⁰ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 18

¹²¹ Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

¹²² Ammert i Karlsson & Zander (red), 303ff

¹²³ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 18

av den egna ståndpunkten med hjälp av tempusöverskridande medvetandesammanhang i enlighet med Jensens modell.¹²⁴

Sverigedemokraterna betraktar merparten av dagens miljöproblem som en konsekvens av att samhället inte i tillräckligt hög grad låtit sig vägledas av den konservativa principen om ett varsamt framåtskridande.¹²⁵

Förvaltarskapstanken, det vill säga strävandet efter att inte lämna över vår hembygd, vårt land, vår kontinent och vår planet i ett sämre skick till våra barn än vad de befann sig i när vi tog över ansvaret för dem av våra föräldrar.¹²⁶

3.9 Sverigedemokraterna och folkhemmet

Sverigedemokraterna använder sig i stor omfattning av begreppet ”folkhem” i sin retorik, ett begrepp som har en tydlig koppling till Sveriges 1900-tals historia och inte minst till Socialdemokratin, vilket innebär vissa svårigheter inte minst ideologiskt. Men genom att vara lagom ospecificerad kring innebörden av begreppet gör man det både till sitt eget samtidigt som man inte avser att ta bort de positiva kopplingar det har till vår historia. Det är intressant att notera nyansskillnaderna i texten mellan principprogrammen där man 2005 tillerkänner begreppet en socialdemokratisk hemvist när man säger att ”Vi har idémässigt låtit oss inspireras av såväl det förra sekelskiftets svenska nationalkonservatism som delar av den socialdemokratiska folkhemstanken.¹²⁷ I principprogrammet 2011 har partiet flyttat fram positionerna, utökat det *ideologiska historiebruket* om man så vill, när man övertar den historiska rätten till begreppet då man skriver att ”Sverigedemokraterna betraktar folkhemstanken som en i grunden socialkonservativ idé. Visionen om ett återupprättat folkhem, där samhörigheten inte är baserad på klass- utan nationstillhörighet”.¹²⁸

Det övergripande målet med Sverigedemokraternas politik är att skapa ett välmående samhälle - ett folkhem - präglad av trygghet, harmoni och solidaritet. Erfarenheter från vår historia och vår omvärld visar att de viktigaste faktorerna för att kunna skapa ett sådant samhälle är småskalighet, en fungerande rättstat, en stark gemensam identitet och grundläggande social rättvisa. Några nyckelord i partiets politik är förvaltarskap, stabilitet, trygghet, kontinuitet och omtanke.¹²⁹

Ett viktigt mål för Sverigedemokraterna är återskapandet av folkhemmet; det fria, öppna och demokratiska samhälle, där alla medborgare är lika inför lagen och har möjlighet att påverka och

¹²⁴ Karlsson & Zander (red.), s. 52f

¹²⁵ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 27

¹²⁶ Ibid, s. 27

¹²⁷ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 4

¹²⁸ Sverigedemokraternas principprogram från 2011, s. 23

¹²⁹ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 4

att känna trygghet, såväl fysiskt som socialt.¹³⁰

Det folkhem som beskrivs i ovanstående citat framställs i det närmaste som ett utopiskt mönstersamhälle. Genom att Sverigedemokraterna anser sig vilja återskapa detta ges implicit för läsaren att detta samhälle har existerat i en ospecificerad dåtid, något som tydligt avser väcka läsarens historiemedvetande till liv. Inte minst att man är så icke-specifik gör att det är svårt att inte skriva under på att detta är ett samhälle man bör sträva efter i framtiden, då formuleringen även ger att folkhemmet inte existerar i det samhälle vi har idag. Därmed täcker man in historiemedvetandets samtliga tre tidsdimensioner.

Utöver historiemedvetandet visar allra helst det första citatet igen prov på *ideologiskt historiebruk* när man underbygger vald politik genom att hänvisa till ”Erfarenheter från vår historia”.

3.10 Sverigedemokraterna och statsskicket

Även när Sverigedemokraterna uttrycker sin syn på statsskicket, känner vi igen inslag från såväl Jensens som Ammersts teorier, då man anför kontinuitet, det vill säga en obruten kronologi, som en viktig parameter till varför man ger sitt stöd för konstitutionell monarki som statsskick.

Så länge Sverige har varit en stat i politisk mening har vi också haft monarkin som statsskick. Det är Sverigedemokraternas uppfattning att den svenska statsbildningen gynnas av att Sverige även fortsättningsvis är en konstitutionell monarki, där regenten representerar kontinuiteten och stabiliteten i statsmakten.¹³¹

3.11 Sverigedemokraterna, familjen och hembygden

Läser man det Sverigedemokraterna skriver i 2005 års principprogram under rubrikerna *Familjen, Människan, Hembygden* respektive *Låt Sverige förbli Sverige* är nostalgi och fördelarna av stabilitet och kontinuitet bärande i texten. Nostalgi kan vara en framgångsrik parameter att använda sig av om man önskar påverka någons historiemedvetande inte minst när man som är fallet här önskar ställa tillkortakommandena i dagens samhälle i jämförelse. I nedanstående citat, som rör familjen, ges läsaren på sättet det formuleras implicit bilden av att familjen som samhällsbärare, vilken stått för stabilitet och kontinuitet, är hotad i dagens samhälle.

¹³⁰ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 9

¹³¹ Ibid, s. 9

Citaten har även inslag av *politiskt-pedagogiskt historiebruk* enligt Karlsson beskrivning då de visar på likheter mellan förr och nu, här exemplifierat av familjens betydelse.¹³²

Sedan mänsklighetens begynnelse, och i så gott som alla samhällen, har familjen varit den grundläggande enhet varpå samhället baserats.¹³³

Familjens funktion som bas för samhället är en förutsättning för ett fungerande samhälle. Familjen är kulturförmedlande och fostrande.¹³⁴

När Sverigedemokraterna omnämner hembygden och beskriver vikten av att låta Sverige förbli Sverige gör man det med starka nostalgiska undertoner. Exempel på detta ges i följande två citat, ”Hembygden och närmiljön har, vid sidan av familjen, stor betydelse för vår identitet” och ”Sverigedemokraterna sätter värde på det som skapats och förmedlats av vårt folk genom århundradena.^{135 136} Trots att man i likhet med tidigare fall är mycket ospecifik exempelvis med vilken betydelse familjen haft för vår identitet eller vad som skapats och förmedlats av vårt folk genom århundradena så bibringas läsaren underförstått känslan av något som är viktigt att bevara vuxit fram över längre tidsperiod.

4 Slutsatser och diskussion

Som sades i uppsatsens teorikapitel så anses begreppen berättelse och narrativ kompetens vara intimt sammankopplat med historiemedvetande. Narrativ kompetens utgör här i enlighet historiefilosofen Jörn Rüsen's beskrivning förmågan att artikulera de historier som behövs för att ge ens liv en meningsfull riktning över tidens förändringar.¹³⁷ Med detta som bakgrund kan man betrakta uppsatsens källor som berättelsen och därmed Sverigedemokraternas uttryck för narrativ kompetens. När jag strukturerar slutdiskussionen och presentationen av analysens slutsatser väljer jag därför att se källorna som en sammanhållen berättelse till vilken sedan resultat och slutsatser kopplas.

¹³² Karlsson & Zander (red.), s. 56ff

¹³³ Sverigedemokraternas principprogram från 2005, s. 8

¹³⁴ Ibid, s. 8

¹³⁵ Ibid, s. 8

¹³⁶ Ibid, s. 9

¹³⁷ Klas-Göran Karlsson, ”Historiedidaktik: begrepp, teori och analys” i Klas-Göran Karlsson & Ulf Zander (red.), *Historien är nu. En introduktion till historiedidaktiken*, Lund, 2009, s. 48; 53

4.1 En politisk berättelse präglad av historiemedvetande

Den genomförda analysen visar att man i det sätt på vilket Sverigedemokraterna väljer att presentera sin politiska plattform finner formuleringar där man kan göra ganska tydliga kopplingar till teorierna kring historiemedvetande.

Man kan relativt tydligt urskilja beskrivningar av nu, dåtid och framtid och hur Sverigedemokraterna ofta tenderar att bygga sin berättelse kring dessa, det vill säga historiemedvetande enligt Jeismanns grunddefinition.

I berättelsen framgår tydligt en önskan om att bibringa ett budskap om en dikatomi mellan en högst problematisk nutid och en selektivt utvald idealiserad dåtid. I dagsläget står vi därmed, enligt Sverigedemokraterna, vid ett vägskäl där valen antingen ger en god framtid, i Sverigedemokraternas klädesdräkt benämnt ”folkhemmet”, alternativt kan felaktiga val ge en framtid som, något tillspetsat, leder till undergången för den svenska nationen.

Vi finner i analysen att det teoretiska ramverket fungerat väl att applicera på källmaterialet. Kopplat till Jensens historiemedvetandeprocesser så ger källmaterialet exempel på retorik som kan kopplas till 3 av 4 av modellens processer. Resultatmässigt ger analysen att Sverigedemokraterna i huvudsak betraktar samhället och i sin samtid utifrån historiemedvetandeprocesser som, i Jensens modell, rör *identitetsbildning* eller *människans rättfärdigande av den egna ståndpunkten*. Resultaten är logiska om man ser till syftet med källorna. I romanen 1984 skriver George Orwell att ”Den som kontrollerar det förflutna kontrollerar framtiden. Den som kontrollerar nuet kontrollerar det förflutna”. En beskrivning starkt kopplad till historiemedvetande och samtidigt en god liknelse för de resultat vår analys gett kring det Sverigedemokraterna försöker uppnå med sin berättelse.

4.2 En politisk berättelse präglad av historiebruk

Analysen uppvisar flertalet exempel på olika historiebruk. Vid teorigenomgången i kapitel 1.3.2 ställde vi upp en hypotes kring vilka historiebruk, utifrån Karlssons typologi, som mest sannolikt skulle finnas representerade i källorna. Analysen kunde senare visa exempel på samtliga dessa förutom *Icke-bruk* där det inte gavs något explicit exempel.

Utöver de i hypotesen stipulerade historiebruken visade även analysen exempel på *vetenskapligt historiebruk*. De mest framträdande historiebruken i källmaterialet var *ideologiskt* och *politiskt-pedagogiskt historiebruk*. Detta kan man betrakta som ett relativt väntat resultat då det passar väl in på det syfte källorna är framtagna för att fylla, det vill säga

tjäna som övertygande på en läsare intresserad i att sätta sig in i Sverigedemokraternas politik.

Även om vi i texten som sagt inte finner något explicit uttryck för *Icke-bruk* av historien så kan man tolka mycket av det som skrivs som en vilja från partiets sida att påtala de etablerade partierna vilja att distansera medborgarna från sin historia. I detta kan man tolka att Sverigedemokraterna vill uppnå en form av status som garant för bevarandet av traditioner och historia, något som annars riskerat att försvinna som en funktion av en medveten strategi från övriga partier att inte legitimera tanken på ett gemensam svensk historia, kultur och kulturarv.

4.3 En politisk berättelse präglad av nostalgi

Kopplat till uppsatsens titel, *Fornstora dagar och framtidens risker*, vill jag belysa att läsaren bibringas en hel del nostalgi i den berättelse Sverigedemokraterna presenterar i sina principprogram. Nuvarande problem och brister är enligt partiet en funktion av ett Sverige som förlorat det som en gång varit. Nostalgi uttrycks inte alltid explicit i texten, men alternativet till det icke- fungerande nuet hämtas inte sällan från dåtiden, när man talar varmt om det gamla sunda familjelivet och en hembygden präglad av samhörighet och tradition. Framtidens risker innebär således att detta historiska idealtillstånd rubbats av mångkulturalism och överstatlighet.

Det nostalgiska inslagen skall inte ses som förvånande Håkan A Bengtsson skriver i sin bok *Högerpopulismen – En antologi om Sverigedemokraterna* att en nostalgisk syn på det förflutna är ett centralt kännetecken hos radikala populistiska högerpartier.¹³⁸ En klassificering som vi beskrivit ovan och som stämmer väl in på många av de element som präglar Sverigedemokraternas politik.

4.4 Vidare forskning

Denna uppsats har avhandlat historiemedvetande och historiebruk i kontexten av ett partiprogram, i det är fallet representerat av Sverigedemokraternas. Resultaten av analysen visar att man i stor utsträckning använder sig av en retorik som tydligt kan kopplas till teorierna kring historiemedvetande och historiebruk. Då dessa teorier visat sig applicerbara på ett politiskt parti och dess retorik hade det varit intressant att inom ramen för en framtida studie undersöka om resultaten i denna uppsats även gör sig gällande hos övriga partier

¹³⁸ Håkan A Bengtsson, *Högerpopulismen – En antologi om Sverigedemokraterna*, Pressmiss förlag, Stockholm, 2009, s. 54

representerande helt andra politiska åsikter. Det vill säga är historiemedvetande och historiebruk lika tydligt framträdande i andra partiers officiella retorik eller är detta något som är speciellt framträdande hos Sverigedemokraterna.

Vid genomgång av tidigare forskning finner man att det gjorts intressanta jämförande studier, bland annat *Folk och land hör nära samman – En analys av stil, politisk berättelse och normalisering i Sverigedemokraternas partiprogram*, där man tittar på förändringar i Sverigedemokraternas officiella retorik över tid och utifrån olika teoretiska utgångspunkter.¹³⁹ Ett uppslag för kommande studier hade kunnat vara att just göra en jämförande studie med utgångspunkt i att analysera förändringar i retoriken kopplat till historiemedvetande och historiebruk, då jag inte finner att denna ansats gjorts baserat på dessa teoretiska ramverk.

4.5 Slutord

Det uppställda syftet med uppsatsen var att undersöka vilka uttryck för historiemedvetande och historiebruk som kan identifieras i Sverigedemokraternas officiella publikationer. Detta för att ge en bild av hur historia är ständigt närvarande och präglar vårt samhälle, samt specifikt för att titta på hur den vävs in som ett bärande fundament i formandet av ett åsiktsprogram hos ett politiskt parti. Resultaten visar på att historia och därtill kopplad retorik som kan tydliggöras med hjälp av de utvalda historievetenskapliga teorierna och modellerna är central för Sverigedemokraternas kommunikation och presentation av sin politiska plattform. Användandet av historia är en fundamental byggsten i Sverigedemokraternas berättelse. Utifrån den analys som genomförts och de resultat som redovisats ovan anser jag att syftet får anses vara uppfyllt. Kenneth Nordgren skriver exempelvis att en studie som koncentrerar sig på historiemedvetandet i mångt undersöker hur individers eller kollektivs identitetsbyggen och handlingsstrategier påverkas av deras tolkningar av sammanhangen mellan dåtid, nutid och samtid, något som jag anser att vi tydligt kunnat redovisa med föreliggande studie.¹⁴⁰

5 Sammanfattning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur och i vilken omfattning de historievetenskapliga teorierna historiebruk och historiemedvetande uttrycks i officiella publikationer från ett politiskt parti. Partiet som valts ut för ändamålet är Sverigedemokraterna och källmaterialet utgörs av partiets principprogram från åren 2005 och 2011. För att uppnå uppställt syfte kommer följande frågeställningar att utredas:

¹³⁹ Karl Ekeman, *Folk och land hör nära samman – En analys av stil, politisk berättelse och normalisering i Sverigedemokraternas partiprogram*, C-uppsats Uppsala universitet, Uppsala, 2010

¹⁴⁰ Nordgren, s. 47f

1. Vilka uttryck för historiemedvetande kan urskiljas i *Sverigedemokraternas principprogram 2005 och 2011*?
2. Vilka typer av historiebbruk kan identifieras *Sverigedemokraternas principprogram 2005 och 2011*?

Metodmässigt är analysen en kvalitativ textanalys, med inslag av diskursanalys. De teoretiska fundamenten har utgjorts av teorier och modeller framtagna, av ett flertal historiker, inom områdena historiebbruk och historiemedvetande. Nämnas bör Klas Göran Karlssons historiebbrukstypologi och Bernard Eric Jensens modell för beskrivning av historiemedvetandeprocesser som varit centrala för de resultat som analysen frambringt.

Analysen visar på att källmaterialet innehåller ett stort antal prov på historiebbruk och historiebbruk i enlighet med hur dessa beskrivs i de teoretiska ramverk som använts.

Bland historiebbruken, enligt Karlssons typologi, visar källmaterialet i huvudsak exempel på *ideologisk och politiskt-pedagogisk historiebbruk*, men man kan även se ett par inslag av *moraliskt- och vetenskapligt historiebbruk*.

Kopplat till Jensens historiemedvetandeprocesser så ger källmaterialet exempel på retorik som kan kopplas till 3 av 4 av modellens processer, i huvudsak de som rör *identitetsbildning* eller *människans rättfärdigande av den egna ståndpunkten*.

Resultaten visar att historia och den därtill kopplade retoriken som kan tydliggöras med hjälp av de för uppsatsen utvalda historievetenskapliga teorierna och modellerna är central för Sverigedemokraternas kommunikation och presentation av sin politiska plattform.

Användandet av historia är en fundamental byggsten i Sverigedemokraternas berättelse.

I mångt kan Sverigedemokraternas berättelse kopplas till det Lundahistorikern Martin Alm för fram kring historiemedvetandets inverkan på vår identitetsbildning, det vill säga att identitet får vi när vi förstår vår dåtid och kan knyta den till nuet och därmed fundera över framtiden.

Referenser

Litteratur

- Andersson, Hans, *Från Bevara Sverige Svenskt 1979 till Sverigedemokraterna 2006*, Skrivareförlaget, Malmö, 2007
- Andersson, Sten, *Positivism kontra Hermeneutik*, Göteborg, 1979
- Aronsson, Peter, *Historiebruk – att använda det förflutna*, Studentlitteratur, Lund, 2004
- Askeland, Leo, *Det ideologiska budskapet om integration – En innehållsanalys av riksdagspartiernas samt Sverigedemokraternas partiprogram*, C-uppsats Södertörns högskola, Stockholm, 2010
- Backman, Jarl, *Rapporter och uppsatser*, Studentlitteratur, Lund, 1998
- Bengtsson, Håkan A, *Högerpopulismen – En antologi om Sverigedemokraterna*, Pressmiss förlag, Stockholm, 2009
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina, *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text – och diskursanalys*, Studentlitteratur Lund, 2005
- Borevi, Karin: *Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället*, Uppsala, 2002
- Bracht, Elke, *Multikulturell leben lernen: psychologische Bedingungen universalen Denkens und Handelns*, Asanger, Heidelberg, 1994
- Dahlström, Carl, *Nästan välkomna, Invandrarpolitikens retorik och praktik*, Avhandling Göteborgs universitet, Göteborg, 2004
- Dimenäs, Jörgen (red.), *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*, Liber, Stockholm, 2007
- Ekeman, Karl, *Folk och land hör nära samman – En analys av stil, politisk berättelse och normalisering i Sverigedemokraternas partiprogram*, C-uppsats Uppsala universitet, Uppsala, 2010
- Eriksen, Thomas Hylland. *Etnicitet och nationalism*, Nya Doxa, Nora, 1993
- Esaiasson, Peter (red.), *Metodpraktikan, konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2007
- Florén, Anders & Ågren, Henrik, *Historiska undersökningar: grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*, Lund, 2006
- Hamrud, Annika, *Sverigedemokraternas användning av begreppet "svenskfiendlighet" – en diskursanalys*, C-uppsats Södertörns högskola, Stockholm, 2011

Hartman, Jan, *Vetenskapligt tänkande. Från kunskapsteori till metodteori*, Studentlitteratur, Lund, 1998

Hellspong, Lennart, *Metoder för brukstextanalys*, Lund, 2001

Kakoulidou, Kristina, *I romanernas tid – En studie av historiemedvetande, historiebruk och den historiska romanens funktioner i Vilhelm Morbergs romaner Raskens – en soldatfamiljs historia och Rid i natt! Roman från Varend 1650*, C-uppsats Linnéuniversitetet, Växjö, 2011

Karlegård, Christer & Karlsson, Klas-Göran (red.), *Historiedidaktik*, Studentlitteratur, Lund, 1997

Karlsson, Klas-Göran & Zander (red.), *Historien är nu. En introduktion till historiedidaktiken*, Studentlitteratur, Lund, 2009

Karlsson, Klas-Göran, *Historia som vapen: historiebruk och Sovjetunionens upplösning 1985-1995*, Stockholm, 1999

Kiiskinens, Jenny & Saveljeffs, Sigrid, *Att dansa i otakt med väljarna: Socialdemokraternas och Moderaternas strategiska bemötande av Sverigedemokraterna*, Avhandling Linköpings universitet, Linköping, 2010

Larsson, Stieg & Ekman, Mikael, *Sverigedemokraterna: Den nationella rörelsen*, Ordfront, Stockholm, 2001

Lundquist, Lennart, *Det vetenskapliga studiet av politik*, Studentlitteratur, Lund, 1993

Mudde, Cas, *Populist radical rights parties in Europe*. Cambridge university press, Cambridge, 2007

Nordgren, Kenneth, *Vems är historien? Historia som medvetande, kultur och handling i det mångkulturella Sverige*, Doktorsavhandlingar inom den Nationella Forskarskolan i Pedagogiskt Arbete nr 3, Umeå, 2006

Otto, Hans-Uwe & Schrödter, Mark, *Soziale Arbeit in der Migrationsgesellschaft: Multikulturalismus – Neo-Assimilation – Transnationalität*. Sonderheft 8 der neuen Praxis – Zeitschrift für Sozialarbeit, Sozialpädagogik und Sozialpolitik. Lahnstein, Verlag Neue Praxis, 2006

Palani, Naser, *Sverigedemokraterna: Från högerextremister till radikala högerpopulister – En idealtypsanalys av partiets politiska program*, C-uppsats Karlstad universitet, Karlstad, 2011

Runesson, Cecilia, *Om jag hade levt på medeltiden... - Historiemedvetandets utveckling genom högläsning av skönlitteratur, boksamtal och att skriva berättelser*, Examensarbete Linnéuniversitetet, Växjö, 2011

Sandin, Bengt & Säljö, Roger, *Utbildningsvetenskap-ett kunskapsområde under formering*, Carlssons Förlag, Falun, 2006

Schierup, Carl-Ulrik & Hansen, Peo & Castles, Steven, *Migration, Citizenship, and the European Welfare State: A Twenty-First Century Dilemma*, University Press, Oxford, 2006

Tofft, Henrik, *Sverigedemokraterna – en utmaning för lärare? En studie om hur lärare och rektorer på gymnasieskolan förhåller sig till Sverigedemokraterna i undervisning i politik*, Examensarbete Linnéuniversitetet, Växjö, 2011

Ödman, Per-Johan, *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*, Stockholm, 2007

Elektroniska källor

Expressen, intervju med Jimmie Åkesson: Hämtat (2012-03-30)
<http://www.youtube.com/watch?v=XPeWJHLi21Q>

Nordgren, Kenneth, ”Vems är historien?” i *Tvårsnitt* nr 4, 2006: Hämtat (2012-01-30)
www.vr.se/huvudmeny/tvarsnittnr42006/innehall/historiebrukochidentitetsskapandedeutmangkulturellasverige.4.28a3695010f65c9aeac80001715.html

Partiledare och talesmän Sverigedemokraterna: Hämtat (2012-03-10)
http://sv.wikipedia.org/wiki/Sverigedemokraterna#Partiledare_och_talesm.C3.A4n

Statistiska centralbyrån 2012, antal personer med utländsk eller svensk bakgrund efter region, ålder i tioårsklasser och kön. År 2002-2009: Hämtat (2012-03-10)
<http://www.ssd.scb.se/databaser/makro/SubTable.asp?yp=bergman&xu=scb&omradekod=BE&huvudtabell=UtlSvBakgTotNK&omradetext=Befolkning&tabelltext=Antal+personer+med+utl%20E4ndsk+eller+svensk+bakgrund+efter+region%2C+%E5lder+i+tio%E5rsklasser+och+k%20n.+%20C5r&preskat=O&prodid=BE0101&starttid=2002&stopptid=2009&Fromwhere=M&lang=1&langd b=1>

Sverigedemokraternas principprogram från 2005: Hämtat (2012-02-10)
<https://sverigedemokraterna.se/files/2011/06/Sverigedemokraterna-Principprogram-2005.pdf>

Sverigedemokraternas principprogram från 2011: Hämtat (2012-02-10)
https://sverigedemokraterna.se/files/2011/03/principprogram_2011.pdf

Uppsats.se, databas för svenska universitetsuppsatser: Hämtat (2012-01-30)
<http://www.uppsats.se>

Val.se, resultat i riksdagsval för Sverigedemokraterna: Hämtat (2012-03-10)
<https://www.val.se>